

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kiymet Ser

"KURDINAINEN NYRKIN JA HELLAN VÄLISSÄ"

Suomessa asuvien Turkin kurdinaisten kokema pari- ja lähisuhdeväkivalta

Sosiaali- ja terveysala
2017

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Kiymet Ser
Opinnäytetyön nimi	”Kurdinainen nyrkin ja hellan välissä.” Suomessa asuvien Turkin kurdinaisten kokema pari- ja lähisuhdeväkivalta
Vuosi	2017
Kieli	suomi
Sivumäärä	73 + 2
Ohjaaja	Ahti Nyman

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tuoda esille Suomessa asuvien Turkin kurdinaisten kokema pari- ja lähisuhdeväkivalta. Tavoitteena oli selvittää pari- ja lähisuhdeväkivaltaan ja avun saamiseen vaikuttavia tekijöitä. Naisten kokemaan väkivaltaan ja integraation vaikuttavia tekijöitä tutkittiin kulttuurin, uskonnon, perheen ja suvun näkökulmasta.

Naisiin kohdistuvasta pari- ja lähisuhdeväkivallasta löytyy paljon kirjallisuutta, mutta maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa pari- lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu vähemmän. Turkin kurdinaisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ei ole aikaisemmin Suomessa tutkittu. Tutkimuksen kohteena olivat täysi-ikäiset Suomessa asuvat Turkin kurdinaiset. Tutkimusjoukon koko oli kymmenen henkilöä. Tiedonhankinta- ja analyysimenetelmät olivat kvalitatiivisia. Tutkimus suoritettiin haastattelemalla.

Tutkimustulosten mukaan Turkin kurdinaiset ovat kärsineet väkivallan kaikista eri muodoista. Kurdien perinteinen kulttuuri suhtautuu hyväksyvästi perheväkivaltaan, siksi alistetut naiset jäävät usein ilman oman suvun tukea. Naisilla on vähän tietoa Suomen lainsäädännöstä ja palvelujärjestelmistä. Heillä on tarvittavat puhelinnumerot tiedossa, mutta kielitaidon puuttuminen vaikeuttaa avun hakemista. Pelko lasten huoltajuuden menettämisestä ja epävarmuus oleskeluluvan jatkumisesta estävät naisten avun hakemisen. Kohderyhmän naiset kokivat saaneensa eniten apua lastensuojelun työntekijöiltä, joihin he luottivat.

ABSTRACT

Author	Kiymet Ser
Title	“Kurdish Woman between the Fist and the Stove.” Domestic Violence Experienced by Kurdish Women from Turkey Living in Finland.
Year	2017
Language	Finnish
Pages	73 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor’s thesis was to reveal the domestic violence experienced by Kurdish women from Turkey living in Finland. The aim was to find out factors related to domestic violence and getting help. The factors affecting domestic violence and integration experienced by women was studied from the angle of culture, religion and family.

There is plenty of literature about domestic violence but domestic violence against immigrant women has not been studied so much. Domestic violence experienced by Kurdish women from Turkey living in Finland has not been studied previously. The target group of the study included adult Kurdish women from Turkey living in Finland. Qualitative methods were used in data acquisition and analysis. Ten persons were interviewed.

The results showed that the Kurdish women from Turkey have suffered from all the different forms of domestic violence. The traditional Kurdish culture has an approving attitude to domestic violence and accordingly the oppressed women are left without the support of their own families and relatives. The women have little knowledge about the legislation and service systems in Finland. They know the necessary phone numbers but the lack of language skills makes it difficult to search for help. The fear of losing the custody of the children and uncertainty of the extension of the residence permit prevent the women from looking for help. The women experienced that they received help most from the child welfare professionals whom they trusted.

Keywords Women, family, domestic violence, prevention

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1# JOHDANTO.....	8#
2# SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ KOSKIEN LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTA.....	10#
2.1# Naisiin kohdistuva väkivalta kansainvälisesti	12#
2.2# Lähestymiskielto	13#
2.3# Uhrin tukeminen rikosprosessissa.....	14#
2.4# Rikosilmoitus	14#
3# KULTTUURI JA USKONTO.....	16#
3.1# Kurdit	16#
3.2# Kulttuurin merkitys.....	17#
3.3# Uskonnon merkitys	20#
3.4# Suomessa asuvien Turkin kurdien perhekulttuuri.....	22#
3.5# Perheen ja suvun rooli.....	23#
4# TURKIN KURDINAISTEN KOKEMA PARI- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA	25#
4.1# Pari- ja lähisuhdeväkivallan muodot.....	25#
4.1.1# Fyysinen väkivalta	26#
4.1.2# Henkinen/psykkinen väkivalta.....	26#
4.1.3# Seksuaalinen väkivalta.....	27#
4.1.4# Kunniaväkivalta	29#
4.1.5# Taloudellinen väkivalta.....	31#
4.1.6# Sosiaalinen väkivalta.....	32#
4.1.7# Syrjintä	32#
5# VÄKIVALLAN TRAUMAATTISET VAIKUTUKSET.....	34#
5.1# Väkivalta ja suojauskeinot.....	34#
5.2# Auttajan rooli ja voimavarat	37#
6# TUTKIMUKSEN TARKOITUS.....	39#
6.1# Tutkimusmenetelmä.....	40#
6.2# Aineiston analyysi.....	41#

6.3# Tutkimuksen kohderyhmän kuvaus	42#
6.4# Aineiston keruu	43#
7# TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	45#
7.1# Haastattelun toteuttaminen.....	45#
7.1.1# Pari- ja lähisuhdeväkivallan monet muodot.....	47#
7.1.2# Väkivallasta vaikea puhua ulkopuolisille.....	50#
7.1.3# Mistä naiset pyytävät apua	51#
7.1.4# Mistä naiset saavat apua.....	52#
7.1.5# Mahdolliset auttamistahot	56#
7.1.6# Turkin kurdinaisten omat toiveet	57#
7.1.7# Turkin kurdinaiset poliisin asiakkaina	59#
7.2# Ensi- ja turvakoti.....	60#
7.3# Poliisi	61#
8# JOHTOPÄÄTÖKSET	64#
9# POHDINTA.....	66#
LÄHTEET	68#
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Pari- ja lähisuhdeväkivallan muodot	s.48
Kuvio 2.	Mistä naiset pyytävät apua	s.52
Kuvio 3.	Mistä naiset saavat apua	s.53
Kuvio 4.	Mahdolliset auttamistahot	s.57

LIITELUETTELO

LIITE 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tuoda esille Suomessa asuvien Turkin kurdi-naisten kokeman pari- ja lähisuhdeväkivallan muotoja ja nykyisin tarjolla olevia sosiaali- ja terveyspalvelujen tukimahdollisuuksia. Tavoitteena on myös selvittää millä käytännön toimenpiteillä voidaan ennaltaehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa.

Tutkimusaihe oli hyvin arkaluontoinen ja laaja. Tutkimuslupa saatiin Vaasan ensi- ja turvakodilta, mutta haastatteluun osallistuneet naiset eivät olleet sen asiakkaita. Opinnäytetyön tekijä etsi ympäri Suomea asuvia Turkin kurdinaisia ja löysi haastateltavat oman sosiaalisen verkostonsa kautta. Tavoitteena oli tuoda esille naisten ääni, heidän kokemuksia ja odotuksia. Naiset vastasivat hyvin rohkeasti kysymyksiin ja Suomen Kurdien kulttuurikeskuksen naisaktivistit tukivat ja kannustivat tutkimusta. Työn aikana tuli esille kurdikulttuurin solidaarisuus ja naisten oma halu parantaa kaikkien Suomessa asuvien kurdinaisten asemaa ja elämää. Naisaktivistit auttoivat haastattelujen järjestämisessä turvallisessa paikassa.

Tämän tutkimuksen pohjalta halutaan tuoda esille naisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ja siihen liittyviä haasteita. Aluksi kerrotaan Suomen lainsäädännöstä. Sen jälkeen taustana valotetaan keitä kurdit ovat sekä kuvataan heidän kulttuuria ja uskontoa, joilla on merkittävä vaikutus pari- ja lähisuhdeväkivallan esiintymiseen. Lisäksi käsitellään väkivallan traumaattisia vaikutuksia, uhrin selviytymiskeinoja sekä auttajan roolia ja voimavaroja.

Tutkimus suoritettiin haastattelemalla. Haastateltavia oli yhteensä kymmenen henkilöä. Haastattelut tehtiin turkin ja kurdin kielellä ilman tulkkia. Tiedonhankinta- ja analyysimenetelmät olivat kvalitatiivisia. Ennaltaehkäisevän työn tiimoilta haastateltiin Vaasan ensi- ja turvakodin johtajaa sekä kahta Pohjanmaan poliisia.

Haluan erityisesti kiittää edesmennyttä Pohjanmaan kriisikeskuksen johtaja Maritta Vuorenmaata tuesta ja kannustuksesta tämän työn tekemiseen suuntavan harjoitteluni aikana ja kun aloitin haastattelut naisten kanssa syksyllä 2016.

Äidinkieleni ei ole suomi, joten tarvitsin lisääpua opinnäytetyön kirjoittamisessa. Haluaisinkin kiittää Hilkka Vuorensivua ja Merja Viljamaata avusta.

Maahanmuuttajanaisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivalta on tutkittu, mutta ainoastaan yleisellä tasolla. Suomessa asuvien Turkin kurdinaisten kokemasta pari- ja lähisuhdeväkivallasta sen sijaan ei ole aikaisempia suomenkielisiä tutkimuksia. Kunniaväkivallasta ja -murhista on jonkin verran tietoa. Turkinkurdien olosuhteista ja nykyisistä konflikteista sekä kurdien historiasta on tietoa ja tutkimuksia suomen kielellä. Kirsti Härkönen (2004) itse meni Turkkiin ja teki raportin seksuaalisesta väkivallasta Turkissa. Hän oli työskennellyt Turun yliopiston filosofian laitoksella ja tutkinut Turkin ihmisoikeustilannetta ja erityisesti naisten oloihin sekä kunniaan ja häpeään liittyvää väkivaltaa. Hän tarkasteli erityisesti seksuaalisen väkivallan olemusta kurdialueilla.

2 SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖ KOSKIEN LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTA

Suomen lainsäädännössä ei tunneta lähisuhde- ja perheväkivalta rikosnimikettä. Lähisuhteessakin tapahtuneet fyysiset väkivallanteot arvioidaan rangaistaviksi henkeen ja terveyteen kohdistuvina rikoksina (RL 21 luku) ja seksuaalirikoksina (RL 20 luku). Suomessa ei ole henkistä väkivaltaa sellaisenaan kriminalisoitu, mutta se voi tulla rangaistavaksi pahoinpitelyrikoksena. Muita henkisen väkivallan elementtejä sisältäviä rikoksia ovat kotirauhan rikkominen, kunnianloukkaus, vapaudenriisto, laiton uhkaus ja viestintäsalaisuuden rikkominen. (Karhuvaara, Kaitue & Ruuhilahti 2013, 21.)

Suomen rikoslaissa otetaan huomion fyysinen väkivalta eli pahoinpitely, joka on aina rikos. Rikoslaki sanoo: ”Joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan ja muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi” (L 21: 5 § 21.4.1995/578).

Pahoinpitelyä voi tapahtua ilman fyysistä väkivaltaa. Henkinen väkivalta voi vahingoittaa ilman ruumiillista väkivaltaa. Pitkäaikaista henkistä väkivaltaa harjoitettava voi aiheuttaa uhrille psyykkisen terveyden vaurioitumisen. Henkinen väkivalta on osa uhrin pitkäjänteistä kontrolloimista fyysisen väkivallan ohella; väkivalta voi aiheuttaa psyykkisen terveyden vaurioitumiseen (Niemi – Kiesiläinen & Kainulainen 2006, 117).

Törkeä pahoinpitely määritellään Suomen rikoslain mukaan: 1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, 2) rikos tehdään erityisen ra’alla tai julmalla tavalla tai 3) käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä. Kun rikos voidaan katsoa kokonaisuutena arvostellen törkeäksi, rangaistuksena on vankeutta vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi. (L 21: 6 § 13.7.2001/654.)

Jos rikos tapahtuu erityisen julmalla tavalla, esimerkiksi asetta käyttämällä, vyöllä kuristamalla tai maassa makaavaa potkimalla, pahoinpitely voidaan katsoa törkeäksi.

Lievä pahoinpitely tarkoittaa ruumiillisen koskemattomuuden loukkausta ja terveyden vähäistä vahingoittamista. Jos teko ja muut rikokseen liittyvät seikat ovat kokonaisuutena arvostellen vähäisiä, rikoksenteijä on tuomittava lievästä pahoinpitelystä sakkoon, jonka voi antaa myös poliisi (L:21 7 § 21.4.1995/578).

Suomeen lainsäädännössä seksuaalinen väkivalta, raiskaus ja hyväksikäyttö ovat aina rikos. Suomessa vuonna 1994 raiskaus avioliitossa muuttui rikokseksi. Suomessa tämä lainmuutos tapahtui myöhään verrattuna muihin EU-maihin. Esimerkiksi Ruotsissa raiskaus avioliitossa on ollut rikos vuodesta 1962 lähtien. (Väestöoliitto 2016.)

Suomen rikoslain mukaan raiskauksessa toinen pakotetaan sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai sen uhkaa. Rangaistuksena on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan. Raiskaus voi olla törkeä. Rikoksenteijä on tuomittava törkeästä raiskauksesta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.(L:20 1§ 509/2014.) Suomen rikoslain mukaan myös raiskauksen yritys on rangaistava teko.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on päätöksessään M.C. v. Bulgaria (4.12.2003) sanonut, että poliisin, syyttäjän, tuomioistuimen kuten viranomaisten, tulisi raiskaustapauksissa kiinnittää huomiota nimenomaan suostumuksen puutteeseen, ei uhrille syntyneisiin vammoihin ja tämän vastustukseen (Tukinainen 2016). Suostumuksen puuttumisen todistaminen on vaikeaa, usein ollaan sana vastaan tilanteessa.

Seksuaalirikoksiksi voidaan määritellä raiskaus ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Rikoslain uusi rangaistussäännös tuli voimaan vuoden 2014 alusta. Lähisuhdeväkivaltaan liittyviä rikoksia voivat olla esimerkiksi kotirauhan rikkominen, pakottaminen ja vapaudenriisto. (Siukola 2014, 96.)

2.1 Naisiin kohdistuva väkivalta kansainvälisesti

Naisiin kohdistuva väkivalta on tunnustettu kansainvälisesti ja se on ihmisoikeuskysymys. Kansainväliset ihmisoikeussopimukset velvoittavat valtioita toimenpiteisiin lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi. Kansainvälisessä ihmisoikeusnormistossa lähisuhdeväkivalta määritellään nimikkeellä naisiin kohdistuva väkivalta, mutta lähisuhdeväkivaltaa voivat kokea sekä naiset että miehet. (Karhuvaara ym, 2013, 13.) Kansainvälinen yhteisö on käsitellyt naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Vuonna 1995 Pekingissä järjestetty YK:n neljäs maailmankonferenssi on todennut, että naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusrikkomus. Pekingissä annettiin julistus ja hyväksyttiin toimintaohjelma. Julistus sisältää strategiset tavoitteet naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi.

Strategisten tavoitteiden mukaan valtioiden tulee: 1) toimia integroidusti naisiin kohdistuvan väkivallan estämiseksi ja eliminoimiseksi, 2) tutkia naisiin kohdistuvan väkivallan syitä ja seurauksia sekä ennaltaehkäisevien toimien tehokkuutta, 3) poistaa naisilla käytävä kauppa sekä auttaa prostituutiosta ja ihmiskaupasta johtuvan väkivallan uhreja. Suomi sitoutui noudattamaan sopimusta. YK:n Naisten oikeuksien komitea (CEDAW) valvoo ja seuraa sopimuksen toteuttamista. Komitealla on oikeus antaa suosituksia naisten syrjinnän estämiseksi. (Perttu 2002, 19.)

Suomessa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ei ole enää peitelty haasteena. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan estäminen sisältyvät myös Valtioneuvoston 1997 hyväksymään tasa-arvo-ohjelmaan. Tasa-arvo-ohjelman mukaan on tärkeää ehkäistä perheväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti ja Stakesissa toteutettiin naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyprojekti 1998–2002. Maailmanpankki julkaisi raportin vuonna 1994, jonka mukaan naisiin kohdistuva väkivalta estää monien maiden yhteiskunnallista ja taloudellista kehitystä. (Perttu 2002, 19.)

Istanbulin sopimus on Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, joka hyväksyttiin vuonna 2011. Se on ensimmäinen eurooppalainen oikeudellisesti sitova sopimus, joka koskee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Sen mukaan valtion kuuluu suojella väkivallan uhreja ja tarjota heille tukipalveluja (turvakodit ja auttava puhelin).

Sopimuksessa määritellään tarkasti rikokset, joiden on oltava syytteenalaisia kansallisessa lainsäädännössä. Istanbulin sopimus korostaa, ettei väkivaltaa voi koskaan oikeuttaa kulttuuriin, tapoihin, uskontoon tai niin sanottuun kunniaan perustuvilla syillä. (Council of Europe, 2016.)

Suomi allekirjoitti Istanbulin sopimuksen toukokuussa 2011, ja sopimus tuli voimaan 1.8.2015. Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pidetään yhtenä Suomen vakavimmista ihmisoikeusongelmista. (Ulkoasiainministeriö 2015.)

2.2 Lähestymiskielto

Usein väkivalta jatkuu eron jälkeenkin mm. uhkailuna ja toisinaan uhri on jopa hengenvaarassa. Lähestymiskielto on yksi keino suojella uhria. Lähestymiskiellossa lain tarkoitus on ehkäistä rikoksia ennalta ja parantaa mahdollisuuksia puuttua vakavaan häirintään. Lähestymiskielto tarkoittaa sitä, että henkilön hengen, terveyden, vapauden, tai rauhan suojaamiseksi voidaan jotakuta toista kieltää ottamasta häneen yhteyttä. Lähestymiskielto voidaan määrätä myös silloin, kun kielolla suojattava ja kieltoon määrättävä henkilö asuvat samassa asunnossa eli perheenjäsenille. (Poliisi 2016.) Lähestymiskieltoa voi hakea kuka tahansa, joka perustellusti tuntee itsensä toisen uhkaamaksi tai häiritsemäksi. Esimerkiksi entisen puolison tai asuinkumppanin häirintä yhteydenotoin tai vierailuyrityksin sekä tilanteet, joissa aikuinen lapsi pyrkii kiristämään iäkkäältä vanhemmaltaan rahaa. Ulkopuoliset henkilöt, myös syyttäjät sekä poliisi ja sosiaaliviranomainen voivat hakea kiellon määräämistä. Lähestymiskiellolla voidaan suojata oikeudenkäynnin todistajaa. Lähestymiskieltoa voi hakea poliisilta tai suoraan käräjäoikeudelta kirjallisesti tai suullisesti. (Lehtonen & Perttu 1999, 128; poliisi 2016.)

2.3 Uhrin tukeminen rikosprosessissa

Naisiin kohdistuva väkivalta on maailmanlaajuinen tasa-arvo- ja ihmisoikeusongelma. Monet väkivaltaa kokeneet maahanmuuttajanaiset sekä Turkin kurdinaiset eivät uskalla puhua näistä ongelmista Suomen viranomaisille. Monet eivät tunne omia oikeuksiaan ja Suomen lainsäädäntöä. Kielitaito on riittämätön siihen että naiset pystyisivät kertomaan tilanteestaan sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisille tai poliisille. Monet eivät osaa käyttää Internetiä ja puhelinpalvelua, jotka auttavat väkivallan uhreja, esimerkiksi kriisipuhelin ja nettiturvakoti.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta voivat tulla poliisin tietoon monella eri tavalla. Akuutissa väkivaltatilanteessa uhri itse tai joku muu henkilö hälyttää poliisin paikalle. Jos poliisilla on syytä epäillä pahoinpitelyn tapahtuneen, silloin tulee käynnistää rikoksesta esitutkinta. Tällöin tapahtumasta kirjataan rikosilmoitus poliisin tietokantoihin. Poliisi selvittää esitutkinnassa onko rikos tapahtunut, kenen epäillään syyllistyneen, millaisia vahinkoja on tapahtunut. Poliisilla on oikeus käydä tekopaikalla, kutsua asianosaiset ja todistajat kuulusteluihin ja pyrkiä muillakin tavoin selvittämään tapahtumien kulkua. Esitutinnan aikana poliisi kerää näyttöä mahdollisesta rikoksesta ja sen aiheuttamista vahingoista. Poliisi koostaa esitutkinta-aineiston, joka on pohjana syyteharkinnalle ja oikeudenkäynnille. (Niemi – Kiesiläinen & Kainulainen 2006, 121–122.)

2.4 Rikosilmoitus

Rikosilmoituksen voi tehdä kuka tahansa. Rikosilmoituksen tekeminen läheisestä ihmisestä on vaikeaa, koska uhri tuntee usein häpeää ja syyttää itseään sekä pelkää oman ja lastensa turvallisuuden puolesta eikä rohkene tehdä rikosilmoitusta.

Monet maahanmuuttajanaiset eivät osaa tehdä rikosilmoitusta. Muun muassa puutteellinen suomen kielen taito on este rikosilmoituksen tekemiselle. Monet naiset eivät halua avuksi tulkkia, sillä ulkopuolisille ihmisille kertominen pelottaa heitä. Monet epäilevät, että tulkki kertoo asioista miehelle tai oman suvun tai etnisen ryhmän edustajille. Syrjäytymisriskin pelko on vahva, sillä naisten kaikki tuttavat ovat pariskunnan yhteisiä.

Turkin kurdien kulttuurissa avioeroa ei hyväksytä. Eroaminen voi hankaloittaa naisen kotimaahan palaamista. Pelkona on, että oma suku järjestää hänet pakkoavioitukseen. Pahimmassa tapauksessa nainen voi joutua jonkun miehen toiseksi tai kolmanneksi vaimoksi. Eroaminen vaikeuttaa myös pysyvän oleskeluluvan saamista, jos perheessä ei ole lapsia. Nainen voi joutua Suomesta karkotetuksi. Naiset pelkäävät myös lasten huoltajuuden menettämistä, jolla aviomies saattaa uhkailla.

Kehrävuoto & Kjällmanin (2002) mukaan rikosilmoitusta ei aina tarvitse tehdä virallisen syytteen alaisesta rikoksesta. Jos poliisi on kotikäynnin perusteella saanut tiedon asianomistajarikokseksi määritellystä rikoksesta, rikosilmoituksen tekeminen ja rangaistusvaatimuksen esittäminen ovat uhrin vastuulla. Asianomistajarikoksen kohdalla uhrilla on oikeus peruuttaa rikosilmoitus ja siitä rikoksesta ei enää voi tehdä uutta rikosilmoitusta. Uhrin kannalta on hyvä miettiä vakavasti rikosilmoituksen perumista ottaen huomioon mitä tulevaisuudessa voi tapahtua Niemi – Kiesiläinen & Kainulainen (2006) mukaan jokaisella henkilöllä on velvollisuus mennä poliisin kutsusta kuulusteluihin. Rikoksen uhri voi ottaa mukaan kuulusteluihin oikeudellisen avustajan tai tukihenkilön. Perhe- ja seksuaalisen väkivallan uhrilla on oikeus saada avustaja tai tukihenkilö valtion varoista.

Väkivaltarikoksen jälkeen on tärkeä tietää, että uhrin pitäisi käydä näyttämässä vammansa lääkärille. Mustelmat tulisi näyttää lääkärille heti, ja niistä olisi hyvä ottaa valokuvia. Myös muu materiaali kuten kirjeet, sähköpostit, kuitit, puhelinviestit kannattaa säilyttää. Seksuaalirikoksen jälkeen on hyvin tärkeä tehdä lääkärintutkimus ennen peseytymistä mahdollisten todisteiden saamiseksi. Merkittäviä näytteitä voidaan saada vielä kolmen vuorokauden kuluessa tapahtuneesta ja myös uhrin vaatteet ovat tärkeää tutkimusmateriaalia. (Kehrävuoto & Kjällman 2002, 104.)

Suomessa rikoksesta epäilty henkilö voidaan pidättää tai vangita. Poliisin päätöksellä pidättäminen voi kestää korkeintaan 3-4 vuorokautta. Perheväkivaltatapauksissa tehdään säilöönottoja päihtymyksen ja naapureita häiritsevän käytöksen vuoksi. Se voi kestää korkeintaan 12 tuntia. (Niemi – Kiesiläinen & Kainulainen 2006, 126.)

3 KULTTUURI JA USKONTO

Turkin kurdinaisilla on elämänpiirissään monia haasteita, joita tämän tutkimuksen avulla haluttiin tuoda esille. Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa voidaan käsitellä kohde-ryhmän kulttuurin näkökulmasta.

3.1 Kurdit

Kurdit ovat heimokansa Anatoliassa sekä Pohjois- Mesopotamiassa. Kurdien lukumäärästä ei ole tarkkoja tilastoja; noin 35–40 –miljoonainen kansa, joka asuu neljän valtion; Turkin, Iranin, Irakin ja Syyrian alueella (Toivonen 2016). Kurdeja pidetään yleisesti maailman suurimpana kansana ilman omaa valtiota ja tästä huolimatta heidän etninen identiteettinsä on säilynyt vahvana yli kaksituhatta vuotta. Etnisenä ryhmänä kurdit ovat pitkän kehityksen tulosta ja taustalta löytyy useita eri heimoja esimerkiksi; gutit, kurtit, meedit, mardit, kardukhit, zilat ja khaldit ja indoeurooppalaisia heimoja, jotka juurtuivat Zagrosvuorille nelisentuhatta vuotta sitten. (Yildiz 2006, 37–38.)

Koivusen (2006) mukaan ”Kaksoisvirtain maa”-termi on jokaiselle suomalaiselle tuttu. Raamatun kertomuksista ovat tuttuja Mesopotamian, Babylonin, Niniven kaupungit sekä joet Eufrat ja Tigris, jotka molemmat virtaavat edelleen ja alkavat Turkin kurdialueen vuoristosta. Kurdien asuinaluetta on tuhansien vuosien ajan kutsuttu Kurdistaniksi. Kurdistan ei ole maantieteellinen alue, vaan kuvaa kurdien asuttamaa aluetta. Sanaa käytettiin virallisesti ensimmäisen kerran 1100-luvulla. Kurdistan sanaan sisältyy kurdien kulttuuri sekä sosiaalinen että poliittinen aspekti. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Kurdistan jaettiin eri maiden hallintoalueisiin. (peda.net 2016.)

Kurdit ovat maailman suurin ilman omaa valtiota oleva kansa ja Lähi-idän neljänneksi suurin kansanryhmä arabien, persialaisten ja turkkilaisten jälkeen. Kurdin kieli kuuluu indoeurooppalaiseen kieliryhmään. Turkin kurdien kielessä on kaksi päämurretta, kurmanji ja zazaki. Suurin osa Turkin kurdeista on muslimeja ja lähes kaikki sunnimuslimeja. Vähemmistönä ovat alevit. Aleveja kutsutaan virallisesti muslimeiksi, vaikka he ovat Anatolian ja Mesopotamian perinteisen uskon-

non edustajia. He eivät käy moskeijassa eivätkä rukoile päivässä viittä kertaa, eivät usko paratiisiin eikä helvettiin. He eivät noudata paastoa Ramadanin aikana. Eli toisin sanoen aleviuskonto on täysi vastakohta islamin uskonnolle. Perinteisen islamin mukaan alevit ovat ryhmä shia-muslimia. Heidän uskontonsa on enemmän filosofisia ajatuksia. Vanhemmat alevit itse pitävät sitä uskontona, mutta monien nuorempien alevien mielestä se on pikemminkin filosofia, joka korostaa humanismia ja universalismia. Esimerkiksi tähän viittaa alevien sanonta ”ihminen on Jumalassa, Jumala on ihmisessä.” (Koivunen 2006, 149.)

Kurdit ovat aina olleet valtakulttuurin alistamia ja heidän keskuudessaan on Turkissa syntynyt kurdien oikeuksia puolustava liike PKK.

”Kaakkois-Turkissa (Koillis-Kurdistanissa) ”Kurdistanin työväenpuolue” eli PKK on vuodesta 1984 näihin päiviin asti käynyt sissisotaa, johon maan armeija ja hallitus ovat vastanneet raskailla vastaiskuilla. PKK:n johtaja Abdullah Öcalan vangittiin ja tuomittiin kuolemaan vuonna 1999. Tuomiota ei ole pantu täytäntöön, vaan Öcalan elää edelleen Imralin vankilasaarella lähellä Mudanyan kaupunkia. Öcalan on tällä hetkellä myyttinen hahmo monille kurdeille.” (Tiainen 2008, 14.)

3.2 Kulttuurin merkitys

Historiallisesti kurdien kulttuuri on hyvin vanha ja yhteisöllinen kulttuuri. Mesopotamian ja Anatolian kurdialueen kulttuurin perintö on vieläkin näkyvissä arjessa. Rikkaan kulttuurin ja luonnon vaikutuksesta naisten ja miesten kesken vallitsi tasa-arvo.

Islamin uskonto muutti perheen asemaa tuhansia vuosia vanhassa kurdikulttuurissa. Miehen asema vahvistui ja siitä seurasi naisten alistamista ja perheväkivaltaa. Feodaalisen kulttuurin hierarkiaa ja naisten alistamista esiintyy tällä hetkellä Turkissa sekä muualla kurdialueilla. Kurdien alueen sisäinen kulttuurikin on hyvin erilainen eri paikoissa. Islamin uskonto sekä Mesopotamian ja Anatolian perinteinen alevi- uskonto vaikuttavat perheen asemaan ja naisen ja miehen rooliin yhteiskunnassa ja perheessä.

Tuhansia vuosia Mesopotamian alueella eli kurdialueella on sodittu ja sotiminen jatkuu edelleen. Sodat ovat synnyttäneet väkivallan kulttuurin, joka on dramaattisesti jättänyt jälkensä perhe-elämään. Konfliktien aiheuttamat jatkuvat sodat ovat tuoneet samalla raiskaus- ja väkivaltakulttuurin sekä naisten alistamisen kurdien keskuuteen. Lähi-idän valtaväestöt sortavat kurdeja. Öcalan (2007) mukaan kurdiyhteiskunnan pääelinkeinoja ovat maatalous ja karjanhoito vuoristokylissä, joihin monet maat ovat suunnanneet hyökkäyksensä. Kurdeilta puuttuu oma valtio ja siksi valtaväestönä olevien arabien, persialaisten ja turkkilaisten on ollut mahdollista toteuttaa kurdivähemmistön väkivaltainen assimilaatio. Kurdien heimojen ja klaanien yhteiskunnat suojelevat omaa kulttuuria, kieltä ja arvoa. Kurdin kulttuuri on kollektiivinen, solidaarisuus on hyvin tärkeää ja se näkyy kurdien arjessa; esimerkiksi häätöissä tai surun aikana kaikkien kuuluu osallistua. Kollektiivisen elämän hyvä puoli on solidaarisuus, mutta kollektiivisessa kulttuurissa yksilöllä ei ole omaa päätösvaltaa. Yhteisön pelisäännöt ja moraaliset säännöt sekä perheen ja suvun arvot ohjaavat kaikkia.

Lähi-idän valtaväestö on tuhansia vuosia alistanut ja pyrkinyt voimankäytöllä sulauttamaan kurdeja ja alueen muitakin vähemmistöjä, jonka seurauksena sodan aikana on systemaattisesti raiskattu naisia. Tällä hetkellä raiskauskulttuuri on edelleen vahvana. Vieläkin kurdinaiset ovat sodankäynnissä raiskauksien sekä alistamisen ja vallankäytön uhreja, ja heistä myös tehdään moderneja orjia. Härkönen (2004, 149–150) Turkin poikkeustila-alue eli kurdialue on keskeinen seksuaalisen väkivallan näyttämö. Kurdinaisia ja -tyttöjä kidutetaan laajasti sotilaiden ja poliisin kyliin tekemien operaatioiden aikana. Usein naisia riisutaan ja nöyryytetään seksuaalisesti muiden kylän ihmisten edessä. Sotilaat ottavat kiinni ja raiskaavat naisia avoimesti. Kaikkialla maailmassa tapahtuvan sodankäynnin metodina on naisten seksuaalinen nöyryyttäminen. Turkissa raiskaukset ovat osa hallituksen harjoittamaa kidutusta, jota poliittisina vankeina pidetyt ovat joutuneet kokemaan. Naisten raiskauksilla on pyritty tuhoamaan miesten kunnia ja murtaamaan heidän itsetuntonsa. Raiskauksista 95 prosenttia tapahtuu aseellisten konfliktien aikana ja sotatila-alueilla. Esimerkiksi: nykypäivänä Syyrian sisällissodassa tapahtuu suuria määriä raiskauksia.

Valtaväestön ja valtioiden alistavan kulttuurin vaikutukset ovat heijastuneet voimakkaasti miehiin. Perheen ulkopuolisten tekijöiden vaikutuksesta miesten voimankäyttö on lisääntynyt perheessä. Mies on perheen pää ja joskus jopa kuningas. Itsevaltiaan miehen näkökulmasta naiset ovat miehen orjia ja naisten ja tyttöjen tottelevaisuus ja nuhteettomuus ovat perheen kunnia. (Wesanen Jina Serbilind 17 2003, 148.) Tästä naisten ja tyttöjen kohtelusta on lähtöisin kunniaväkivalta ja kunniamurhat, joita edelleen tapahtuu myös maissa, joihin kurdeja on muuttanut. Kunniamurhille ja kunniaväkivallalle on kulttuurisesti annettu hyväksyntä. Kunniamurhien perinne on jatkunut ja nykyäänkin tapahtuu väkivaltaisia tekoja kohdistuen perheenjäseniin, erityisesti naisiin tai homoseksuaalisiin miehiin. Perheväkivaltaa ei ymmärretä väkivallaksi, vaan se on kurinpidollinen toimenpide. Miehellä on oikeus ja jopa velvollisuus pitää kuria niin lapsilleen kuin vaimolleen. Kunniaa on puolustettava ja ulkokuori on pidettävä puhtaana.

Sekä Turkin kurdien että myös turkkilaisessa kulttuurissa naisten alistaminen ja naisiin kohdistuva väkivalta on yhteiskunnassa yleisesti hyväksyttyä. Tämän ilmiön perusteella ”mies voi käyttää väkivaltaa naisiin ja samalla rakastaa.” Kurin pitäminen on rakkautta, samalla tavalla kuin vanhemmat pitävät kuria lapsilleen, pitää mies kuria vaimolleen. Mies ei lyö tai kurita vaimoaan ilman syytä, nainen on jollain tapaa ollut uppiniskainen tai tottelematon. Vallankäytön nimi on kurin pitäminen ja miehellä on oikeus olla tiukka naisten ja tyttöjen kohdalla.

Turkkilaisessa yhteiskunnassa puuttuu miesten ja naisten välinen tasa-arvo. Feodaalisen kulttuurin vaikutus näkyy perheessä tyttöjen ja poikien kasvattamisessa sekä sukupuolten välisessä epätasa-arvossa. Naiset ja miehet eivät ole tasa-arvoisia kotona eivätkä työelämässä. Kulttuurin arvot ovat naista alistavia. Miehet voivat tehdä mitä haluavat, mutta naiset eivät voi tehdä omaan elämäänsä liittyviä päätöksiä. Kulttuuriarvot sekä asenteet kieltävät naisilta ja tytöiltä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden. Vallalla ovat kovat ja julmat rangaistukset sääntöjen rikkomisesta. Yleensä sääntöjä rikkovat naiset joutuvat tapetuksi tai loppuelämän ajan syrjityiksi. Iranin, Irakin, Turkin ja Syyrian valtiot sortavat kurdeja, samalla kurdimiehet ja kurdikulttuuri sortavat naisia. Se on kuin noidankehä.

Turkin kurdien keskuudessa sunnimuslimit hyväksyvät moniavioisuuden. Turkin lain mukaan miehellä voi olla vain yksi vaimo. Ensimmäinen avioliitto rekisteröidään virallisesti ja muiden vaimojen kanssa sovitaan islamilainen avioliitto. Koraanin mukaanhan vaimoja saa olla neljä. Yhteiskunnan näkökulmasta islamilainen avioliitto vastaa täysin virallista avioliittoa ja toinen vaimo ja lapset ovat miehen perheen suvun jäseniä. (Koivunen 2006, 234).

Kurdien kulttuuri on maskuliininen. Naiset ja tytöt elävät miesvaltaisen maan ja kulttuurin keskellä. Turkin kurdien kulttuurissa avioeroa ei hyväksytä. Naisen velvollisuus on totella omaa miestänsä ja tämän sukulaisia. Vähitellen yhteiskunnassa avioero on tullut hyväksyttäväksi. Se vaikuttaa myös sukulaisten asenteisiin ja ero hyväksytään helpommin.

Vuodesta 1984 näihin päiviin asti Turkissa on jatkunut sissisota. Sissit antoivat naiselle mahdollisuuden puolustaa itseään, sanoa omia mielipiteitä ja osallistua politiikkaan, taistella omien ja naisten oikeuksien puolesta. Lähi-idän kansanryhmän sisällä kurdinaiset ovat hyvin rohkeita. Sissit, joista suuri osa on myös kurdinaisia, ovat poliittisesti aktiivisia ja pyrkivät oman valtion perustamiseen.

3.3 Uskonnon merkitys

Turkin kurdeilla on kaksi eri uskontoa. Virallisesti molemmat lasketaan islamilaisiksi, mutta ne ovat täysin erilaisia ja niillä on hyvin erilaiset arvot, normit ja asenteet. Sunnimuslimeilla on hyvin erilainen käsitys elämästä. Suuri osa kurdeista tunnustaa islamin uskoa. Turkin kurdien uskontojen lukumäärästä ei ole tarkkoja tilastoja, koska alevitkin lasketaan muslimeiksi.

Islamilainen kulttuuri tulee esille kurdimiesten ja -naisten välisissä suhteissa, esimerkiksi sukupuolirooleissa ja työnjaossa. Naisten ja tyttöjen tärkein tehtävä on pitää huolta kodista ja lapsista. Perheen isä on perheenpää ja sanoo viimeisen sanan. Naiset ja miehet eivät ole islamin uskonnossa tasa-arvoisia. Naisten rooli rajoittuu hänen biologiaansa ja kotiin. Islamissa naisen luokitellaan olevan syntyjään paha, älyllisesti ja henkisesti vajavainen, alempiarvoinen ja heikko. Koraani sanoo: ”Mies hallitkoon naista, koska Allah teki hänestä paremman.” (Sookhdeo

2012, 74). Islamin uskonto kuuluu arabikulttuuriin ja sen opetusten mukaan naiset ja miehet eivät saisi olla samassa paikassa, mutta kurdeista valtaosa on maanviljelijöitä ja asuvat vuoristossa, jolloin naisten ja miesten välinen yhteistyö on välttämätöntä. Kurdit eivät hyväksy islamin uskonnon monia puolia, koska sen säännöt eivät sovi heidän elinoloihin.

Perinteisesti alevien uskonnon mukaan naiset ja miehet ovat tasa-arvoisia ja perheväkivaltaa ei hyväksytä ja sitä pidetään häpeällisenä. Alevi-yhteisön arvoihin kuuluu: käsillä ei tehdä paha (väkivalta ja varastaminen), suulla ei loukata (valheleminen, kiroilu, kiusaaminen), vyötärö suojataan (aviollinen uskollisuus). Alevit hyväksyvät vain yhden vaimon. Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa näkyy myös heidän keskuudessaan jonkin verran, se riippuu yksilön persoonasta. Kunniaväkivalta ja kunniamurha eivät kuulu alevien elämänarvoihin.

Härkösen (2004) mukaan Turkissa perheväkivalta on hyvin yleistä ja pohjautuu osin Koraanin ohjeeseen lyödä tottelematonta vaimoa. Turkissa ja myös muualla maailmassa inesti on yleinen seksuaalisen väkivallan muoto, koska esiaviolliset suhteet on käytännössä kielletty.

Suomessa asuvat turkin kurdit ovat lähes kaikki sunnimuslimeja, pieni osa on aleveja. Lapset ja nuoret käyvät suomalaista koulua ja he oppivat Suomen kulttuurin ja elämäntavat. Kotona on eri uskonto ja kulttuuri kuin koulussa, työpaikalla, harrastuksissa, kadulla ja ystäväpiireissä. Eri kulttuurit ja arvot tuovat nuorille ristiriitaisia ajatuksia. Ristiriitainen elämäkatsomus samalla tuo oman haasteensa nuorten keskuuteen. Nuorten sisäisistä ristiriidoista syntyy helposti identiteetikriisi. Suomessa kasvaneet tai syntyneet nuoret haluavat elää länsimaalaisten tavoin, mutta perhe ja suku haluavat ja odottavat heidän käyttäytyvän perinteisen kulttuurin mukaisesti. Lapset eivät voi yhdistää kahta eri maailmaa, joista toisessa persoonallisuus, tavat ja odotukset ovat täysin erilaisia kuin vanhemmilla. Kun lapset tulevat aikuisikään, he voivat kohdata kriisin etsiessään omaa identiteettiään. (Sookhdeo 2012, 82.)

3.4 Suomessa asuvien Turkin kurdien perhekulttuuri

Nykyaikana Lähi-idässä jatkuvan sodan takia turvapaikanhakijat ja tuhannet pakolaiset kulkevat pitkiä matkoja, monet Euroopan maihin asti. Eri kulttuureja edustavien ihmisten siirtyminen maasta toiseen tuo globaalille ongelmalle uuden merkityksen ja luo eri maille integraation haasteita; esimerkiksi Suomessa asuva maahanmuuttajanainen on saattanut joutua miehen tekemän väkivallan uhriksi paitsi omassa lapsuudenkodissaan myös parisuhteessaan, koulussa, suvun piirissä, kadulla, työpaikalla ja myös sodan aikana, turvapaikanhakumatkalla, vastaanottokeskuksessa, pakolaisleirillä.

Yleensä Turkista muuttaneet kurdit ovat turvapaikanhakijoita tai perheenyhdistämisen kautta tulleet Suomeen. Kurdit menevät perinteisesti avioliittoon sukulaisensa kanssa ja myös Suomessa asuvista Turkin kurdeista suurin osa avioituu sukulaisensa kanssa. Perinteisesti serkusten välinen avioliitto on suosittu ja yleensä vanhemmat sopivat ainakin tyttären avioliitosta. Kurdien perinteinen avioliitto ei merkitse kahden aikuisen välistä tunnesuhdetta, se on ainoastaan kahden perheen välinen side (Koivunen, 2006, 232.) Suomessa asuvat Turkin kurdiperheen tytöt ja pojat menevät naimisiin usein hyvin nuorena. Perhe ja sukulaiset yleensä hyväksyvät pojan seurustelun suomalaisen tytön kanssa, tai jopa avioliiton, mutta tytöt eivät voi seurustella suomalaisten tai muun kansanryhmän poikien kanssa ilman perheen lupaa. Tytöt eivät saa harrastaa esiaviollista seksiä, koska suvun jatkuminen riippuu naisista ja on perheen kunnia, että morsian on neitsyt ja täten ”puhdas”.

Suomessa useimmat Turkin kurdinaisista ovat kotiäitejä. Lasten kasvattaminen ja kodinhoito jäävät edelleen naisten vastuulle ja naisten koulutustaso on heikompi kuin miesten. Ilman ammattitutkintoa ja suomen kielen taidon puuttuessa naisten työllistyminen hankaloituu, koska naisilla ei ole aikaa ja mahdollisuutta käydä töissä sekä koulussa. Tämä heijastuu Suomen yhteiskuntaan integroitumisen vaikeutena. Miesten vastuulla on perheen elättäminen. Miehet ovat hyvin ahkeria tekemään työtä mm. kebab-pizzerioissa ja ravintoloissa. Työpäivät ovat usein pitkiä. Vapaapäiviä on vähän, yleensä yksi päivä viikossa. Työn stressaavuus ja per-

heen yhteisen ajan vähäisyys vaikuttaa myös perheen jäsenten välisiin vuorovaikutussuhteisiin.

Turkin kurdiperheessä tavallinen lapsiluku on yleensä n. 4-10. Suomessa asuvat Turkin kurdiperheet ovat suuria ja perheissä yleensä 4-7 lasta. Naiset edelleen synnyttävät paljon lapsia. Lastenhoito jää kokonaan naisten vastuulle, kun miehet ovat paljon työssä. Kulttuurin, uskonnon ja kasvatuksen merkitys näkyy Turkin kurdiperheissä keskeisesti. Turkin valtiossa alistetussa asemassa olleet kurdimiehet alistavat samalla tavalla naisia kotona myös uudessa kotimaassaan. Uusi kulttuuri ja uudessa maassa asuminen tuovat uuden näkökulman, joka ei hyväksy vanhoja tapoja. Integraatio Suomen yhteiskuntaan edellyttää naisten ja miesten välisen tasa-arvon hyväksymisen. Uuden kulttuurin kohtaaminen tuo pelkoa. Pelon pohjalta jotkut miehet ja naisetkin hyväksyvät naisten alistamisen. Miehet käyvät työssä ja naiset ovat edelleen kotona ja hoitavat lapsia. Kulttuuri tulee muuttumaan, sillä Suomessa nuoret tytöt ja pojat käyvät koulua sekä menevät työhön. Aikuinen ihminen tuo Suomeen oman kulttuurinsa eli väkivallan kulttuuri kulkee ihmisten mukana uuteen maahan asti. Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä: Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan esimerkiksi sukupuolen, alkuperän, kielen tai uskonnon takia (L 11.6.1999/731.)

3.5 Perheen ja suvun rooli

Perhe on yhteiskunnan perusyksikkö. Turkin kurdeilla on perheessä paljon lapsia. Perhe ja sukulaisuus ovat usein laajempia sosiaalisia, taloudellisia ja poliittisiakin ulottuvuuksia kuin mihin pohjoismaisessa ydinperheajattelussa on totuttu. Kurdi-perhe on suurperhe, johon lasketaan mukaan vanhempien ja lasten lisäksi isovanhemmat, vanhempien sisarukset, serkut, pikkuserkut ja joskus myös ystävät, jotka saattavat elää perheessä väliaikaisesti. Suurperhe tarjoaa lapselle elinikäisen sosiaalisen, emotionaalisen ja taloudellisen tukiverkoston, jossa yhteistyötä ja jaettua vastuuta pidetään itsestään selvänä. Naimattomat tytöt ja pojat asuvat vanhempiensa kanssa ja lesket tai eronneet palaavat usein perheensä luo. Suurperheet tuovat samalla omat haasteensa. Perheessä miehen asema on korkea ja pojat ovat per-

heessä arvokkainta. Naisten ja tyttöjen asema on alempi kuin miehen. Feodaalisen perheen sisäisten sääntöjen ja enemmistön mielestä ei ole väärin lyödä vaimoa tai omia tyttäriä. Se näkyy Suomessa myös.

Perinteisen kulttuurin näkemyksen mukaan seksi kuuluu vain avioliittoon, kurdinaiset ja -tytöt eivät yleensä harrasta esiaviollisia seksisuhteita tai elä avoliitossa. Avioparin keskinäinen rakkaus on tärkeä asia ja rakastunut pari voi itse päättää avioliitostaan, mutta sen pitäisi olla myös kummankin suvun hyväksymä. Turkin kurdien perinteisessä yhteisössä naisen asema ja toimeentulo ovat täysin riippuvaisia hänen avioliitostaan, eikä naimattomia naisia pidetä aikuisina. Jos nainen jää leskeksi nuorena, yleensä perheen tai suvun kautta hänelle järjestetään uusi aviomies. Leskelle ja eronneelle naiselle ei ole tarjolla juuri muita vaihtoehtoja, hänet pakotetaan menemään naimisiin kolmantena tai neljäntenä vaimona. Avioliitto on naiselle ainoa tapa elättää itsensä, sillä kurdialueella naisille ei ole työpaikkoja. (Koivunen 2006, 235.)

Kurdit hoitavat kaikki asiansa yhdessä, mikä näkyy myös Suomessa. Kurdit ovat hyvin vieraanvaraisia. Kurdien kulttuurissa vanhempien ihmisten kunnioittaminen on todella tärkeä asia. Kurdien on helppo hoitaa asioita keskenään, kaikki osallistuvat yhdessä perheriitojen ratkaisemiseen. Avioparin välisten riitojen sovittelu on heidän perheidensä ja suvun tehtävä, perheet ovat vastuullisia avioliiton onnistumisesta. Perheriidat ovat yleisiä, avioerot ovat harvinaisia. (Koivunen 2001, 57.) Pakkoavioliitot ovat yleisiä, tytöt menevät naimisiin isälle ja suvulle sopivan miehen kanssa hyvin nuorena ja vanhemmat sopivat tyttären avioliitosta aina ja vanhemmat ovat vastuussa avioliitosta.

4 TURKIN KURDINAISTEN KOKEMA PARI- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA

Perheen sisäistä väkivaltaa on alettu tutkia vasta 1960-luvulla. Yhteiskunnallinen keskustelu, tutkimus ja tukipalvelujen kehittäminen muodostuivat asteittain. Ensin tuli esille lapsiin kohdistuva väkivalta, vasta sen jälkeen alettiin tutkia naisia väkivallan kohteina. (Ruohonen 2006, 9.) Tutkimusten mukaan naisiin kohdistuva väkivalta on Turkissa huomattavasti EU-maita tavallisempaa. YK:n viime vuonna julkaiseman raportin mukaan 39 prosenttia turkkilaisnaisista kokee väkivaltaa jossain vaiheessa elämäänsä. Vastaava luku oli Suomessa 18 prosenttia, Saksassa 23 ja Iso-Britanniassa 19. (Ala rasi 2013.)

Ensi- ja turvakotien liitto on julkaissut vuonna 2006 tutkimuksen, jossa kuvataan mitä perheväkivalta on ja määritellään se. Perheväkivalta oli pitkään määräävä käsite, jolla viitattiin perheessä tapahtuvaan väkivaltaan. Nykyisin käytetään myös perhe- ja lähisuhdeväkivallan käsitettä, joka kattaa erilaiset väkivallan muodot toisilleen läheisten ihmisten kesken perheessä, työpaikalla, koulussa ja harrastusten parissa. (Ojuri, 2006, 16.)

Turkista muuttaneet naiset ovat tulleet Suomeen perheen yhdistämisen kautta tai turvapaikanhakijoina. Avioliitto on Turkin kurdin naiselle yksi hyvin merkittävä syy Suomeen muuttamiselle. Uuden maan ja uuden kulttuurin, kielen ja ympäristön kohtaaminen samalla aiheuttavat kulttuurishokin. Monet naiset ovat edelleen kotona hoitaen lapsia ja niin elämä jatkuu Suomessa työmarkkinoiden ulkopuolella. Kielitaito ja koulutustaso ovat hyvin matalat. Kielitaidon heikkous tuo mukanaan ongelman Suomen yhteiskuntaan integroitumisessa. Naiset eivät tiedä omia oikeuksiaan eivätkä osaa hakea apua, joka heille Suomen lain mukaan kuuluu.

4.1 Pari- ja lähisuhdeväkivallan muodot

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa esiintyy maailmanlaajuisesti kaikissa maissa, kulttuureissa ja yhteiskuntaluokissa. Se on ikivanha, yleismaailmallinen ongelma. Naisiin kohdistuva väkivalta juontaa juurensa miesten ja naisten kulttuuriseen ja historialliseen eriarvoisuuteen sekä valtasuhteisiin. Se juontuu perinteisistä käy-

tännöistä, kulttuurisista malleista, jotka käyttävät naisia alisteisessa asemassa perheissä, työpaikoilla, yhteisöissä ja yhteiskunnissa. (Lehtonen & Perttu 1999, 11.) Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa on jokaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa.

4.1.1 Fyysinen väkivalta

Yleisimmin väkivallan käsittelyssä viitataan fyysiseen väkivaltaan. Fyysinen väkivalta merkitsee toisen kehon satuttamista, fyysisen koskemattomuuden loukkaamista. Marttalan (2011) mukaan yleensä fyysinen väkivalta alkaa, kun suhde on jatkunut jonkin aikaa ja siihen on sitouduttu. Kihlautuminen, avioliitto ja raskaus ovat pari- ja lähisuhdeväkivallan kriittisiä kohtia, jolloin fyysinen väkivalta yleensä alkaa. Pitkään jatkuneissa väkivaltaisissa suhteissa yleensä fyysinen väkivalta on vakavaa ja hengenvaarallista. Fyysinen väkivalta alkaa lievänä ja raaistuu ajan myötä, väkivallattomat jaksot lyhenevät. Samalla uhkailu ja seksuaalinen väkivalta tulevat mukaan. Fyysinen väkivalta, uhkailu ja seksuaalinen väkivalta kulkevat aina käsi kädessä.

Fyysinen väkivalta voi esimerkiksi olla lyömistä, tönimistä, tuuppimista, kiinnipitämistä, hiuksista repimistä sekä raaimmillaan potkimista, seinälle nostamista, pään hakkaamista, ampumista. Fyysiset vammat voivat ajan kanssa parantua, mutta parisuhdeväkivalta aina jättää jälkensä. Väkivalta voi vaikuttaa muistoissa ja rajoittaa naisen elämää. Maailmanlaajuisen aineiston mukaan melkein kaikista parisuhteessa olevista naisista noin 30 prosenttia on kokenut kumppaninsa teholta fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. (Siukola 2014, 10.)

4.1.2 Henkinen/psykykinen väkivalta

Pari- ja lähisuhdeväkivallan yleisin muoto on henkinen eli psykykinen väkivalta, jonka lisäksi voi esiintyä myös fyysistä väkivaltaa. Psykykinen väkivalta voi olla sanallista tai sanatonta; esimerkiksi alistaminen, nimittely, fyysisellä väkivallalla uhkailu ja pelottelu, huutaminen, kiroilu, nöyryyttäminen, pilkkaaminen, painostaminen, kontrollointi, vähättely, alentuvasti käyttäytyminen, häirintä ja syyttely. Suomessa asuvien monien maahanmuuttajanaisten keskuudessa henkistä väkivaltaa esiintyi myös mm. sosiaalisena eristämisenä sukulaisista ja ystäväistä, ulkona

kulkemisen rajoittamisena sekä pukeutumisen rajoittamisena, jonka taustalla on usein puolison ennakkoluulot sekä mustasukkaisuus.

Uhkailu voi olla pelottelua, kuten tavaroiden heittäminen. Uhkailulla ja pelottelemisella on fyysisen väkivallan kaltainen pelottava, uhkaava ja ahdistava vaikutus. Kodin tavaroiden rikkominen, tuhoaminen tai heittäminen tuottaa mielipahaa ja on myös lapsille erittäin tuhoisaa. Henkinen väkivalta on verkko, jossa emotionaalinen ahdistus, henkinen kärsimys ja fyysinen kipu kietoutuvat toisiinsa. (Lehtonen & Perttu 1999, 38–39.) Moni maahanmuuttajanainen ei tiedä olevansa henkisen väkivallan uhri, koska sen tunnistaminen on vaikeaa. Kulttuurin arvot ja uskonnon merkitys ja lisäksi perheen omat arvot estävät tunnistamista. Siksi sosiaalialan ammattilaisten, terveydenhoitajan ja poliisin olisikin tärkeä kysyä naisilta ovatko he kokeneet esimerkiksi tavaroiden heittäminen, pelottelua, kiroilua, huutamista, rajoittamista sosiaalisissa suhteissa tai uhkailua kotonaan. Henkinen väkivalta on jo vallankäytön muoto ja voi ajan myötä muuttua fyysiseksi väkivallaksi. Kun naisella on ollut turvallinen lapsuus ja turvalliset ihmissuhteet sekä ympäristö, hän ei osaa epäillä toisen ihmisen vilpittömyyttä. Hyvän perusluottamuksen omaava ihminen luottaa toiseen ihmiseen eikä tunnista sitä, minkä olemassaolosta hänellä ei ole tietoa. (Marttala 2011, 46.)

4.1.3 Seksuaalinen väkivalta

Seksuaalinen väkivalta on aina rikos. Seksuaalirikoksen kohteeksi voi joutua kuka tahansa ikään ja sukupuoleen katsomatta. Yli 15-vuotiaista suomalaisista naisista 47 prosenttia on kokenut elämänsä jossain vaiheessa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Seksiin pakottamista tai yrityksiä on kokenut 15 %. Vuonna 2014 tehdyn EU:n tutkimuksen mukaan naisiin kohdistuvista väkivallan teoista vain noin 10 % ilmoitetaan poliisille. (Kervinen & Hintikka 2015, 9.)

Seksuaalinen väkivalta sisältää uhan ja pahoinpitelyn ilmapiiriin, se voi olla myös nöyryyttämistä ja halventamista tai huoraksi nimittelyä, ehkäisyn käytön kieltämistä, aborttiin pakottamista. Seksuaalinen väkivalta voi olla myös pakottamista yhdyntään ja muihin seksuaalisiin toimintoihin. Seksuaalinen väkivalta ja raiskaukset avio- ja avoliitoissa ovat tavallisia ja liittyy muuhun pahoinpitelyyn tai pa-

hoinpity voi loppua raiskaukseen. Usein asenteiden tasolla avioliittoon ja avoliittoon liittyvän intiimin suhteen voi käsittää oikeutukseksi seksiin; alistavien ja omistamaan pyrkivien miesten mielestä erityisesti seksi kuuluu miehen oikeuksiin. (Lehtonen & Perttu 1999, 40–41.)

Seksuaalisesta väkivallasta puhuminen on yleensä vaikeaa, koska asia tuo häpeän ja syyllisyyden tunteita. Monet maahanmuuttajanaiset eivät osaa kertoa ja eivät osaa puhua asiasta. He eivät useinkaan määrittele kokemaansa seksuaalista väkivaltaa raiskaukseksi. Monet Turkin kurdinaiset eivät osa erottaa oman miehen tekemää seksuaalista väkivaltaa normaalista seksistä. Kulttuurin ja uskonnon vaikutus naisen rooliin on vahva ja tulee esille arjessa ja parisuhteessa. Miehen valta-aseman hyväksyminen tarkoittaa, että naisen pitäisi aina olla valmiina seksiin. Perheissä tapahtuvat raiskaukset eivät tule puheeksi, jos niin tapahtuu, se laskeetaan naisten syyksi. Mies on mies ja voi halutessaan tehdä mitä haluaa. Naisten pitäisi totella ja hoitaa vain kodin asiat kuten siivota ja laittaa ruokaa, hoitaa lapsia ja illalla palvella miestä mm. seksillä. Kurdikulttuurissa raiskaus on todella häpeä. Jos mies raiskaa lapsen tai naisen, koko suku liittyy asiaan ja yleensä perhe ja sukulaiset haluavat tappaa tekijän perheen kunnian takia tai pakottaa tekijän uhrin kanssa naimisiin. Tässä tapauksessa uhri joutuu elämään koko elämänsä raiskaajansa kanssa.

Suomessa ensi- ja turvakodin työntekijöiden, kriisikeskuksen ja sosiaalialan henkilökunnan sekä poliisin pitäisi muistaa, että kurdinaiset hyvin harvoin puhuvat perheen sisällä tapahtuvasta seksuaalisesta väkivallasta viranomaisille, ulkopuolisille tai ystäville. Parisuhteessa raiskattu nainen usein pelkää sukulaistensa reaktioita ja ettei kukaan usko. Perhe tai suku saattaa hylätä hänet, siksi nainen kieltää tapahtuneen itseltään.

Yleensä nainen elää pitkiä aikoja tai koko elämänsä puolison tekemän raiskauksen aiheuttamassa häpeässä. Kun raiskaus tapahtuu avioliitossa, se on yleensä hyväksyttävää ja normaalia sekä käsitellään kuin miehellä olisi vaimoonsa ikään kuin tällainen oikeus. (kadinininsanhaklari. 2016.) Väkivallan tekijä voi yleensä pakottaa seksiin ja yhdyntään vaatimalla sitä sovinnon merkiksi. Avioliitossa esiintyvät

raiskaukset nähdään yleensä normaalina ja hiljaisesti hyväksytään miehen oikeus aina harrastaa seksiä vaimonsa kanssa.

4.1.4 Kunniaväkivalta

Kurdien kulttuurissa kunniaan liittyvä väkivalta jatkuu edelleen sekä kurdialueella että muualla Lähi-idässä. Pohjoismaissa heräsi keskustelua kun Turkin kurdi-isä teki kunniamurhan Ruotsissa. Fadime Sahindalin kunniamurhan jälkeen Ruotsissa on alkanut kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisytyö. Suomessa työ on aloitettu vähän myöhemmässä vaiheessa.

YK:n määritelmän mukaan kunniaaväkivalta liittyy naiseen kohdistuvaan väkivaltaan (Kanervo, Nurmi & Gerbert 2011, 180). Kunnia-ajattelutapa on ikivanha, ympäri maailman vallalla ollut järjestelmä, jonka tarkoituksena on ollut pitää yhteiskunta järjestyksessä. Kunnia-ajattelussa perheen pitäisi olla aina etusijalla ja perheen isälle antaa valta. Kunnia-ajattelun keskeinen asia on kenellä on valta. Yhteiskunnassa vallitsee perinteinen patriarkaalinen perherakenne, joka tarkoittaa että isä on vastuussa koko perheestä. Naiset ja lapset ovat miesten alaisia ja omaisuutta, tyttö kuuluu isälle ja naimisiin mentyään miehelle. Perheen jokaisella henkilöllä on oma kunnia, erityisesti perheen kunnia riippuu perheen naisten ja tyttöjen käyttäytymisestä. Naisten ja tyttöjen siveellisyys on yhteisölle merkki koko perheen ja suvun kunniallisuudesta ja uskottavuudesta. Sen vuoksi tyttöjä ja naisia kontrolloidaan tiukasti. Naista pidetään vaarallisena, koska hän voi käytöksellään tuhota koko perheen ja suvun kunnian. (Ala- Lipasti & Bauters (toim.) 2009, 21–22.) Kunniaaväkivaltaa ja kunniamurhia esiintyy maahanmuuttajien keskuudessa, jotka ovat tulleet Eurooppaan Lähi-idän maista; esimerkiksi kurdit, turkkilaiset, irakilaiset, syyrialaiset, iranilaiset, libanonilaiset, afganistanilaiset sekä myös Pohjois- ja Itä- Afrikasta tulleet, marokkolaiset, tunisialaiset, egyptiläiset, eritrealaiset, somalit, pakistanilaiset, kosovolaiset, jordanilaiset, palestiinalaiset, bangladeshiläiset, intialaiset, brasilialaiset, ecuadorilaiset, jemeniläiset ja eri maiden romanit. (Husseini 2014, 115; Ala- Lipasti & Bauters (toim.) 2009, 17.)

Kunniaaväkivaltaa ja -murhia pahimmalla tasolla esiintyy Turkin kurdien keskuudessa Turkissa sekä maissa, joissa kurdit asuvat. Kunniaaväkivalta ei ole vain yh-

den henkilön päätöksellä tehtyä väkivaltaa, vaan koko perhe ja suku liittyvät olennaisesti tehtyyn väkivaltaan. Kollektiivisessa kurdien kulttuurissa ei ole yksilön omaa päätöstä, yksilön moraalit riippuu yhteisön säännöistä. Hyvä ja huono moraalit kuuluu miehen arvomaailmaan. Naisten seksuaalitt- itsemääräämisoikeuksia luokitellaan kunniakäsitteen varjolla. Kunnian käsite kollektiivisissa kulttuureissa merkitsee naiselle kunniallitt- äkäytöstä. Siihen liittyy myös naisten oman kunnian rakentaminen hyvällä maineella. Sukupuoliroolijaossa naisille sekä miehille on selkeät omat roolit ja tehtävät, joita ylläpidetään myös uudessa kotimaassa. Naisille on oma kunnia, joka tarkoittaa esimerkiksi sitä, että naisen oma kunnia on menetetty jos neitsyyden menetys on tapahtunut ennen avioliiton solmimista. Neitsyyden menetys merkitsee, että aviomies ei kunnioita enää vaimoaan. (Romppanen & Giray 2009, 55.)

Romppanen & Giray (2009) mukaan Kunniakäsitteen eroavaisuutta voidaan kuvata turkinkielisillä sanoilla ”Şeref, namus ja onur” Nämä kolme sanaa ovat turkinkurdia ja ovat Turkin kunnia-kulttuurin avainsanat. Şeref kuvaa sekä yhteisön että yksilön mainetta ja se määrittää perheen naisten ja miesten aseman yhteisössä. Perheenjäsenten kunniallinen käytös lisää perheen Şeref-kunniaa. Namus-kunnia kuvaa henkilön asennetta ja kuuliaisuutta käyttäytymisnormeja kohtaan ja sillä viitataan yleensä naisen siveyteen. Kunniaan liittyy väkivalta sekä kunniamurhat liittyvät yleensä juuri Namus-kunnian suojelemiseen. Onur-kunnia on synnynnäinen eikä sitä voida ottaa kantajaltaan pois, vaikka yleensä yhden kunnian menetys vie henkilöltä muunkin kunnian. Yleinen käsitys silti on, ettei ole syytä kunnioittaa kunniansa menettänyttä ihmistä.

Kun perheessä tai suvussa naiset tai tytöt rikkovat kunnian eli ilman perheen lupaa nainen on jonkun miehen kanssa tai esimerkiksi tekee aviorikoksen, silloin on perheen kunnia rikottu. Nainen ei ole siveä. Naisen omat valinnat antavat perheelle ja suvulle oikeuden tehdä hänen puolestaan päätöksiä. Jos neitsyys on mennyt tai nainen on raskaana, joskus raiskauksen seurauksena, silloin koko perheen ja suvun miehet ja iäkkäät naiset kokoontuvat ja tehdään päätös kuka voi hoitaa perheen häpeän. Yleensä isä, veli, serkku, setä tai eno valitaan tehtävään. Kun he tekevät päätöksen, sitä täytyy totella perheen ja suvun kunnian takia. Kyseessä ei

ole tekijän oma ajatus vaan yhteinen päätös. Naisen mielipide ei ole tärkeä ja yleensä näissä tapauksissa hän tulee tapetuksi. Jos nainen lähtee kotoa pois menäkseen jonkun miehen kanssa naimisiin, häntä syrjitään koko loppuelämän ajan eikä voi enää palata perheen luo.

Turkin rikoslainsäädäntöä uudistettiin vuonna 2005, jonka myötä kunniamurhien pakolliseksi tuomioksi määrättiin elinkautinen. Aiemmin tuomiot olivat lieviä tai jäivät kokonaan vaille tuomiota. Vielä nykypäivänäkin viranomaiset kohtelevat kunniamurhien tekijöitä lempeästi, koska sekä esimerkiksi poliisien ja syyttäjien keskuudesta löytyy ”samoin ajattelijoina”. Monilla suvuilla on tapana määrätä suvun nuorin miespuolinen suorittamaan murha, hyödyntäen lievempää nuorisolaikaa. Hallitus on viime aikoina pyrkinyt kovempiin tuomioihin. Tämän seurauksena kunniamurhat ovat lähteneet näennäiseen laskuun. Sen sijaan vallalla on ”kunniaitsemurhien” aalto. Välttääkseen syytteet, perheet pakottavat uhrin tappamaan itsensä. (rationalistinternational.net 2010.)

Vuonna 2015 Lähi-idän sodan takia tuhannet pakolaiset lähtivät Eurooppaan ja Suomeen saakka. Ihmisten mukana kulkevat heidän omat perinteisen kulttuurin arvot, normit ja asenteet. Kunniaväkivaltaa tapahtuu Lähi-idässä joka päivä. Suomen viranomaisten tulisi varautua siihen ennaltaehkäisevästi. Poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten, turvakodin, kriisikeskuksen ja Suomen hallituksen pitää saada nollatoleranssi tämän ongelman suhteen. Sitä ei voi jättää kulttuuriin kuuluvaksi asiaksi, koska se on tasa-arvoa, sivilisaatiota, yhdenvertaisuutta ja demokratiaa rikkova ilmiö. Kunniaväkivalta ja -murha eivät ole vain yksilön ongelma vaan yhteiskunnallinen ja ihmisoikeudellinen ongelma. Viranomaisten pitäisi huomioida erityisesti maahanmuuttajanaisten keskuudessa tapahtuvat itsemurhatapaukset ja selvittää onko kyseessä kunniamurhan mahdollisuus.

4.1.5 Taloudellinen väkivalta

Taloudellinen väkivalta on myös yksi vallankäytön ja alistamisen muoto. Usein esille tulee kiristämistä ja rahankäytön kontrolloimista. Mies saattaa huolehtia rahankäytöstä, niin että naisen ei tarvitse mennä itsenäisesti tekemään ostoksia, vaan mies voi tehdä ne hänen puolesta. (Lehtonen & Perttu 1999, 42–43.) Turkin kur-

dinaiset ovat taloudellisen väkivallan uhreja Suomessa ja myös omassa kotimaassaan. Mies määrää rahan käytön, ja eron jälkeen taloudellinen väkivalta saattaa jatkua esimerkiksi elatusapujen maksamisessa ja lasten huoltajuudessa. Monet naiset ovat kotona lasten kanssa, lasten hoitaminen jää kokonaan naisten vastuulle. Naiset eivät ehdi käydä kielikoulua tai hankkia ammattikoulutusta päästäkseen työelämään. Taloudellinen riippuvuus syntyy ja naiset eivät halua eroa, koska lasten hoitaminen yksin samaan aikaan elannon hankkimisen kanssa on vaikeaa. Mies määrää rahan käytön, ja monella naisella ei ole omaa pankkitiliä. Mies saattaa uhkailla, ettei maksa mitään eron jälkeen. Taloudellisella kiristämällä ja uhkailuilla mies voi estää naista lähtemästä pois huonosta avioliitosta.

4.1.6 Sosiaalinen väkivalta

Sosiaalinen väkivalta on myös väkivallan muoto. Se saattaa sisältää esimerkiksi liikkumisen kontrollointia tai yhteydenpidon rajoittamista ystäviin ja sukulaisiin eli sosiaalista eristämistä (Pääkaupungin turvakoti ry 2015). Monet maahanmuuttajanaiset ovat kokeneet Suomessa sosiaalista väkivaltaa. Miehet estävät puhelimen ja Internetin käytön omassa kotimaassa asuvien sukulaisen kanssa keskusteluun. Monet miehet estävät yhteydenpidon muiden Suomessa asuvien kurdinaisten kanssa. He myös yrittävät estää naisia tutustumasta ja pitämästä yhteyttä kantasuomalaisiin. Miehet siis rajoittavat usein naisten sosiaalista elämää. Sosiaalisen kanssakäymisen estäminen voi aiheuttaa naisille mielenterveysongelmia ja syrjäytymisriskin

4.1.7 Syrjintä

Monet maahanmuuttajanaiset ovat kokeneet syrjintää avioeron jälkeen. Syrjintä voi perustua esimerkiksi maailmankatsomukseen, uskontoon, rotuun, sukupuoleen, taloudelliseen asemaan, ikään tai muuhun ominaisuuteen, sukupuoliseen suuntautuneisuuteen (Lehtonen & Perttu 1999, 45). Turkin kurdien kulttuurissa ei hyväksytä avioeroa ja sen vaikutus näkyy Suomessa asuvien kurdinaisten arjessa. Yleensä naisia syyllistetään, sillä naisen tulisi aina totella aviomiestään. Eron syy on aina naisen tottelemattomuus. Nainen jää yksin ja oman etnisen ryhmänsä ulkopuolelle. Leimautumisen riski kasvaa tai nainen saattaa joutua muiden kurdi-

miesten seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Kurdikulttuurissa eronnutta naista pidetään huonona naisena. Eronneista naisista hyväksytään vain vakavasti aviomiehen fyysisesti pahoinpitelemäksi joutunut tai jätetyksi tullut nainen.

5 VÄKIVALLAN TRAUMAATTISET VAIKUTUKSET

Väkivalta on aina uhrille traumaattinen ja järkyttävä tapahtuma. Nousiainen & Perttu (2002) mukaan on tärkeää ymmärtää, että väkivallan traumaattiset vaikutukset ja oireet eivät ole merkkejä psyykkisestä häiriöstä. Ne ovat luonnollisia reaktiota traumaattiseen tapahtumaan ja ilmiö sekä sen ymmärtäminen auttavat uhria saavuttamaan emotionaalisen tasapainon. Trauma määritellään henkiseksi tai ruumiilliseksi vaurioksi, haavaksi. Traummat voidaan jakaa kahteen eri ryhmään. Yksittäinen traumaattinen kokemus kuuluu traumatyyppi I:een; esimerkiksi onnettomuus, tulipalo, läheisen kuolema, itsemurha, vakava sairaus tai toimintakyvyn menetys, irtisanominen työstä tai väkivallan kohteeksi joutuminen sekä katastrofit voivat aiheuttaa traumaattisen kriisin. Näistä seuraa äkilliset ja akuutit stressireaktiot. Ne ovat ohimeneviä ja väistyvät tavallisesti tuntien, päivien tai muutaman viikon kuluessa. (Nousiainen & Perttu 2002, 51; Mieli Suomen mielenterveysseura 2016).

Toistuva, kertautuva traumaattinen kokemus kuuluu traumatyyppiin II; Esimerkiksi pari- ja lähisuhdeväkivalta, perheväkivalta, seksuaalinen hyväksikäyttö ja lasten pahoinpitely. Ihmiset eivät voi tottua traumaattisiin tapahtumiin, jotka tapahtuvat toistuvasti. Jokainen traumaattinen asia aiheuttaa ihmiselle emotionaalisen kriisin. Sen takia on erityisen tärkeä ymmärtää, että väkivallan kohteeksi jatkuvasti joutuvat naiset eivät totu väkivaltaan. He tottuvat käyttämään erilaisia selviytymiskeinoja. Väkivallan sivusta katsominen, todistaminen, näkeminen ja kuuleminen on lapsille yhtä traumaattista kuin itse väkivallan kokeminen. (Nousiainen & Perttu 2002, 51.)

5.1 Väkivalta ja suojautumiskeinot

Väkivalta voidaan määritellä, Lehtonen & Pertun (1999) mukaan, ”toisten ihmisten tahdon, tarpeiden ja toiveiden hallitsemiseksi käyttämällä sanallisia tai sanattomia tekoja tai molempia tavoilla, jotka loukkaavat ihmisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista itsemääräämisoikeutta.” Väkivalta aiheuttaa sitä kokeneelle trauma-oireita, kuten esimerkiksi jatkuva pelko, pelot, jatkuva valppaana oleminen, säp-

sähdysreaktiot, itsemurha-ajatukset tai yritykset, kiinnostuksen puute, masennus, toivottomuus, nukahtamis- tai univaikeudet, ristiriitaiset tunteet, viha, syyllisyys, ahdistus, yksinäisyys, fyysinen kipu, fyysisiä vammoja ja sairauksia, syömishäiriöitä, rintakipu, kivut sydämen alueella, sydämen rytmihäiriöt, keskenmeno, kukaushäiriöt, psyykkiset häiriöt, kiinnostuksen puute, seksuaaliset ongelmat, läheisyysongelmat, leimautumisen tunne, heikentyneet vanhempana olemisen taidot, lapsista huolehtimisen puutteellisuus sekä väkivalta ja kärsimättömyys lapsia kohtaan. (Lehtonen & Perttu 1999, 9; Nousiainen & Perttu 2002, 54–55.)

Traumaattisten tilanteiden uusiutuessa uhri itse kehittää suojautumiskeinoja. Suojautumiskeinoilla hän pyrkii suojelemaan itseään ja hallitsemaan traumaattisia kokemuksia. Niiden avulla uhri pysyy psyykkisesti ja fyysisesti hengissä. Nousiainen & Perttu (2002) mukaan tavallisimpia mielen suojautumiskeinoja on liian häpeälliseksi koettujen asioiden torjuminen tai vähättely. Väkivallan uhri koettaa suojautua välttämällä ja unohtamalla kokemuksiaan, mutta joskus kokemukset voivat palautua mieleen täysin arvaamattomasti. Esimerkiksi jokin ääni, tuoksu, tai tunnelma voi nostaa mieleen traumaattisen tapahtuman ja sen takia on tavallista että, väkivallan uhrin näkevät öisin painajaisia ja nukkuvat huonosti.

Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa kokenut nainen ei suunnittele tulevaisuutta. Tulevaisuutta ei ole, on vaikea ajatella vaihtoehtoista elämää. Monet väkivaltaa kokeneet naiset kertoivat arkimuistin puuttumisesta. Arjen tavalliset asiat unohtuvat, yleensä naiset pelkäävät mielenterveysongelmista puhumista. Usein väkivallan tekijä nimittelee uhriaan hulluksi, ja tilanne alentaa naisen itsetuntoa ja hän on ahdistunut. Traumatisoitunut henkilö pystyy muistamaan lyhyitä katkelmia tapahtumista, jotka ovat alussa irrallisia ja hänen kertomukset ovat sekavia. Tässä vaiheessa muistikuvat eivät herätä tavallisesti tunteita. Sen takia väkivaltaa kokenut nainen ja lapsi voivat muistella ja puhua väkivaltatilanteesta turvallisissa olosuhteissa. (Nousiainen & Perttu 2002, 56–57.)

Pari- ja lähisuhdeväkivalta tuovat usein esille häpeän tunteet. Uhrin häpeä tulee esille usein suurempana kuin tekijän (Nousiainen & Perttu 2002, 57). Väkivallalle alistunut nainen tuntee häpeän voimakkaasti. Hänellä on sisäinen ristiriita. Hän ei

kykene kertomaan ulkopuolisille ihmisille, koska oman rakkaan miehen tekemä väkivalta tuottaa surua ja häpeää. Häpeä johtaa salailuun. Traumatisoituneessa perhesysteemissä huonoja ja pahoja tekoja ei ole. Salaisuuden säilyttämiseksi käytetään usein uhkailua, ettei uhri paljastaisi perheväkivaltaa ulkopuolisille. Salailu ja uhrin sosiaalinen eristäminen vahvistavat tekijän todellisuuden tulkintaa. Usein tekijä yhdistää uhriinsa kielteisiä ominaisuuksia kuten hullu, huora, tyhmä. Pitkään jatkunut fyysinen ja henkinen alistaminen lannistaa uhrin, joka alkaa itsekin uskoa omaan huonommuuteensa. (Nousiainen & Perttu 2002, 57–58.)

Kurdin kielellä ei ole olemassa sanoja mielenterveydestä ja psyykkisistä sairauksista. Sen vuoksi naiset eivät osaa puhua omalla äidinkielellään käyttäen asianmukaisia termejä. Kurdinkielisillä ei ole mahdollisuutta käydä koulua äidinkielellään. Kurdin kieli on kielletty kieli Turkissa. Monet ihmiset osaavat vain puhua kurdin kieltä, muttei kirjoittaa ja lukea sitä. Turkin kurdien alueella ihmiset puhuvat kurdin kieltä ja koulussa opetus on turkin kielellä. Suurin osa alueen nuorista on kaksikielisiä. Alueen vanhemmat ihmiset puhuvat vain kurdin kieltä. Turkin valtio on kieltänyt puhumasta kurdin kieltä kouluissa. Viranomaisten kanssa ei voi asioida kurdin kielellä, eikä sitä ylipäänsä saa puhua edes vapaa-ajalla. Monet ihmiset puhuvat kieltä salaa ja huolehtivat siitä, ettei kukaan viranomainen ole paikalla. Jos jää kiinni kurdin kielen puhumisesta, saattaa menettää henkensä tai joutua vankilaan. Lääketieteelliset ja teknologian sanat yleensä otetaan turkin kielestä. Kouluttamattomien kurdinaisten on vaikea selittää lääkärille tai terveydenhoitajalle omasta terveydentilastaan, sillä heillä ei ole tarvittavia sanoja asioiden ilmaisemiseen.

Väkivaltaa kokeneille ihmisille tulee esille traumaperäinen stressireaktio. Lääketieteellinen nimi on ”PTSD, post traumatic stress disorder”, jossa uhri kärsii traumaattisten tapahtumien seurauksena pitkän aikaa ja vakavista oireista. (Nousiainen & Perttu 2002, 52–53.) Kaikille väkivallan uhreille ei kehity traumaoireyhtymää, on yksilöllisiä eroja (Nousiainen & Perttu 2002, 53).

Monet maahanmuuttajanaiset kärsivät väkivallan traumastressihäiriöstä. Kun he menevät lääkäriin, diagnoosi on yleensä uuteen maahan sopeutumisen vaikeudet

tai lähtömaan ikävöiminen. Ongelmien ydin eli pari- tai lähisuhdeväkivalta ei tule esille eikä sitä tunnisteta.

”Useissa tutkimuksissa on osoitettu, että väkivallan uhrit, erityisesti lapsena väkivaltaa kokeneet, käyttäytyvät myöhemmin elämässään väkivaltaisesti muita kohtaan. Pahoinpidellyillä tai laiminlyödyillä lapsilla oli lähes kaksi kertaa niin suuri todennäköisyys joutua aikuisena pidätetyksi rikoksesta kuin verrokeilla. Vankilassa olevista rikoksen tekijöistä noin 80 % oli kokenut lapsuudenkodissaan fyysistä väkivaltaa. Mitä vakavammasta väkivaltarikoksesta tuomio oli tullut, sitä vakavampaa lapsuuden pahoinpitely oli ollut. Noin 25 % niistä, jotka lapsuudessaan kokivat väkivaltaa, eivät traumatisoituneet.” (Schulman 2004, 149.)

5.2 Auttajan rooli ja voimavarat

Siukolan (2014) mukaan väkivallan uhrien ja tekijöiden kanssa työskennellessä on hyvä tietää, että pahoinpitelyt ja seksuaalinen väkivalta ovat Suomen rikoslain mukaan vakavia rikoksia. Väkivallan käyttöä ei voi hyväksyä missään muodossa. Väkivaltaa kokeneita maahanmuuttajia auttavien henkilöiden pitäisi tietää, että maahanmuuttajanaiseen kohdistuva väkivalta jää peruspalveluissa edelleen usein tunnistamatta. Asiakkaan kulttuurin arvot ja heikko suomen kielen taito vaikuttavat väkivallan puheeksi ottoon. Maahanmuuttajanaisten usein heikko palvelujärjestelmän ja omien oikeuksien tunteminen estävät avun hakemisen. Maahanmuuttajanaيسille on epäselvää, mistä ja keneltä olisi mahdollista saada apua kun jotain tapahtuu. Esimerkiksi sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan rooli on monille maahanmuuttajanaيسille epäselvä. Turvapaikanhakija- ja kiintiöpakolaisnaiset saavat paremmin kontaktin sosiaaliviranomaisiin kuin avioliiton kautta tai aviomiehen kanssa tulevat naiset. Jälkimmäiset ovat perusterveydenhuollon parissa ja TE-toimiston asiakkaita. Jos kotona tapahtuu jotakin ikävää, he eivät tiedä mistä hakea apua.

Väkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten auttamisessa peruskysymys on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä. Maahanmuuttajien kanssa työskentelevien tulee kertoa naisille heidän oikeuksista ja Suomen palvelujärjestelmän tarjoamista tukimahdollisuuksista. Väkivallan ennaltaehkäisy antaa paremmat

mahdollisuudet kotoutua Suomeen ja perehtyä tasa-arvoiseen asemaan yhteiskunnan täysivaltaisena jäsenenä. Naisiin kohdistuvalla väkivallalla on monenlaisia yhteiskunnallisia seurauksia. Väkivalta on rikos, ihmisoikeusloukkaus ja tasa-arvon este. Väkivallan vaikutukset heikentävät monin tavoin lasten ja nuorten hyvinvointia. Väkivaltainen käyttäytymismalli siirtyy seuraaville sukupolville. Naisiin kohdistuvasta väkivallasta aiheutuu valtiolle, kunnille ja työnantajille vuosittain noin 50 miljoonan euron kustannukset. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 14.)

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Tutkimuksen tavoitteena oli löytää vastauksia siihen, miten voidaan ennaltaehkäistä Suomessa asuviin Turkin kurdinaisiin kohdistuvaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Naiset kokevat avun saamisen hankalaksi ja tarvitsevat lisää tietoa ja tukea Suomen viranomaisilta. Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma ja sitä esiintyy joka kulttuurissa. Tutkimuksella haluttiin selvittää, mitkä tekijät tukevat avun saamista ja mitkä tekijät estävät sitä. Keinoja etsittiin Turkin kurdinaisten omien kokemusten pohjalta. Tutkimusongelmat muodostettiin näiden tavoitteiden ja tarpeiden pohjalta.

Tutkimuksen pääongelmat ovat:

1. Millaista pari- ja lähisuhdeväkivaltaa Suomessa asuvat Turkin kurdinaiset ovat kokeneet?
2. Kuinka voidaan ennaltaehkäistä tutkimuksen kohderyhmään kohdistuvaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa?
3. Millaista apua ja tukea uhrit ovat saaneet; mistä ja keneltä.

Tutkimuksen alaongelmia:

1. Millä toimilla viranomaiset voivat parantaa naisten saamaa apua ja tukea?
2. Mitä tukitoimia tarvitaan lisää?
3. Mikä on kulttuurin ja uskonnon merkitys kohderyhmän kokemaan pari- ja lähisuhdeväkivaltaan?
4. Mitä merkitystä naisten koulutustason nostamisella on tutkimuksen pääongelmien ratkaisemiseksi?

Terveystieteiden ja sosiaalitoimen viranomaiset saavat tietoa pari- ja lähisuhdeväkivallan muodoista ja oppivat tunnistamaan ongelman ja voivat kehittää apu- ja tukimuotoja.

Tutkimus suoritettiin haastatteleamalla Suomessa asuvia Turkin kurdinaisia kesällä 2016, ilman tulkkien apua. Valintakriteerinä olivat täysi-ikäiset, Suomessa asuvat Turkin kurdinaiset. Haastattelijan turkin ja kurdin kielen osaaminen edesauttoi positiivista vuorovaikutusta ja rakensi luottamusta haastattelijan ja haastateltavan välille. Tavoitteena oli etsiä tietoa naisten kokemasta todellisuudesta heidän omalla äidinkielellään, siellä missä naiset asuivat. Esille haluttiin tuoda ja selvittää tutkittavien naisten ajatuksia, mielipiteitä sekä kokemuksia. Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen, haastatteluihin pohjautuva tutkimusmenetelmä, jonka idea on järkevä ja yksinkertainen. Tietoa haluttiin saada haastateltavasta; esimerkiksi mitä hän ajattelee, minkälaisia motiiveja hänellä on. Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. (Eskola & Suoranta 2008, 85.) Aineiston analyysi aloitettiin syksyllä 2016.

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa on kysymys empiirisen ilmiön tutkimisesta, laadullisia menetelmiä on pidettävä työkaluina ja korostettava kohdeilmiön käsitteellisen pohdinnan merkitystä (Eskola & Suoranta 1998, 14–15).

Laadulliseen tutkimukseen otetaan yleensä pieni määrä tapauksia ja niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Aineiston tieteellisyyden kriteerinä ei ole määrä, vaan laatu ja siihen liittyy aineiston tulkinnan onnistuneisuus. Tutkijan tavoitteena on liittää tutkimuskohde sen yhteiskunnallisiin yhteyksiin ja antaa siitä historiallisesti yksityiskohtainen ja tarkka kuva. Harkinnanvaraisessa otannassa punnitaan tutkijan kykyä rakentaa vahvat teoreettiset perustukset tutkimukselle. (Eskola & Suoranta 1998, 18.)

Teoria on taustoituksen ohella tärkeä myös aineistonkeruun suunnittelun kannalta. Esimerkiksi haastatteluteemoja tai -kysymyksiä suunniteltaessa on hyvä perehtyä teoriaan ja hyödyntää sen antia, jotta mielenkiinnon kohteena olevat asiat voidaan muuttaa tutkittavaan muotoon.

Menetelmällisen suunnittelun lisäksi teoriaa käytetään jäsentämään tehtyjä havaintoja ja saatuja tuloksia. Tutkittavan ilmiön selittäminen, asioiden tulkinta ja järjestely helpottuu teorian avulla. Se myös antaa empirialle (kerätyn aineiston ja sen analyysin) näkökulmia, kirvoittaa tulkintoja ja herättelee lisäkysymyksiä. Havaittuja seikkoja ikään kuin keskustelutetaan teorian kanssa, eli omat aineistosta tehdyt havainnot ja löydökset laitetaan aktiivisesti juttelemaan teoreettisen aineksen kanssa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009 11–12.) Turkin kurdinaisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa käsittelevää kirjallisuutta ei löydy paljon, ja ylipäätään maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa parisuhdeväkivaltaa on tutkittu vähemmän. Tästä syystä päädyttiin laadulliseen tutkimusmenetelmään, koska haluttiin tuoda esiin naisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ja pohtia kuinka siihen voidaan puuttua. Haastattelun avulla haluttiin tuoda esille väkivallan uhrien näkökulmaa ja kokemuksia.

6.2 Aineiston analyysi

Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysia. Saaranen-Kauppinen & Puusniekka (2009, 97) mukaan sisällönanalyysissä aineistoa käsitellään eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on diskurssianalyysin tapaan tekstianalyysia, jossa käsitellään jo valmiiksi tekstimuotoisia materiaaleja. Sisällönanalyysin avulla pyritään kehittämään tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, joka kytkee tulokset ilmiön laajempaan kontekstiin ja aihetta koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajarvi 2002, 105.)

Tutkimusaineiston eli naisten vastaukset kirjoitettiin paperille. Naiset eivät halunneet, että vastaukset tallennetaan puhelimen muistiin. Turvakodin johtajan ja poliisien haastattelumateriaali tallennettiin matkapuhelimeen. Kun työ on valmis, tallenteet poistetaan. Haastatteluissa käytettiin turkin, kurdin ja suomen kieltä. Haastattelut tehtiin kurdin kielellä ja samalla haastattelija kirjoitti muistiinpanot turkin kielelle, koska kurdin kielen kirjoitustaito puuttuu. Eskola & Suoranta (2008, 143–145) toteavat, että kielen avulla ihmiset tulkitsevat omaa toimintaansa ja samalla antavat sille merkityksiä. Ilman kielen käyttöä inhimillinen ymmärrys voi olla mahdotonta. Laadullisen tutkimuksen ongelmallisin puoli on tulkintojen

tekeminen. Tähän vaiheeseen ei oikeastaan ole olemassa ohjeita. Tulkintojen heidelmällisyys ja osuvuus riippuu tutkijan tieteellisestä mielikuvituksesta.

Aineiston analyysissä käytetty diskurssianalyysi määrittellään Eskola & Suoranta (2008, 194–195) mukaan ”sellaiseksi kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisia sosiaalisissa käytännöissä.” Kun kieli toimii realistisessa näkökulmassa todellisuuden kuvana, tukeudutaan siihen olettamukseen, että kielen käyttö toimii välineenä saada tietoa olemassa olevista faktoista. Haastatteluja käytettäessä on perinteisessä tutkimuksessa ongelmana pidetty vastaajien lausuntojen totuudenmukaisuutta: he ajattelevat yhdellä tavalla ja vastaavat toisella. Diskurssianalyysissä tämä ei ole ongelma, koska haastatteluselonteot ovat sosiaalisen todellisuuden osia siinä kuin muutkin selonteot. (Jokinen & Juhila 1991, 40.)

6.3 Tutkimuksen kohderyhmän kuvaus

Tutkimuskohteeksi valittiin ympäri Suomea asuvat Turkin kurdinaiset. Valintakriteerinä oli naisten täysi-ikäisyys. Tavoitteena oli haastatella 5- 10 henkilöä. Tutkimuslupa myönnettiin Vaasan ensi- ja turvakodista 21.6.2016 ja Pohjanmaan poliisilta 16.9.2016. Kohderyhmän naiset eivät olleet Vaasan ensi- ja turvakodin asiakkaita. Tavoitteena oli haastatella ketä tahansa Suomessa asuvaa Turkin kurdinaista ja selvittää, uskaltavatko kaikki väkivaltaa kokeneet naiset hankkia apua viranomaisilta, sekä mistä ja keneltä he saivat apua, kun perheessä tapahtui väkivaltaa.

Tutkimuksen kohderyhmä valittiin haastattelijan turkin ja kurdin kielen osaamisen pohjalta. Yhteinen kieli auttoi luomaan yhteyden naisiin ja mukavan vuorovaikutuksen sekä luottamuksen rakentaminen oli helpompaa. Haastattelut tehtiin ilman tulkkia, näin naiset kertoivat helpommin kokemuksiaan, tunteistaan ja toiveistaan. Suomen kurdien kulttuurikeskuksen naisaktivistit ovat vapaaehtoisesti tukeneet tätä tutkimusta. Kohderyhmän naisten kanssa tutustuminen ja keskustelupaikan järjestäminen oli alussa hankalaa. Eri paikkakunnalla asuvien naisten kanssa tapaamiset veivät paljon aikaa. Kesällä 2015 ja 2016 järjestettiin kaksi eri mielen-

osoitusta, joiden yhteydessä haastatteliija tutustui Suomessa asuviin kurdeihin. Samassa kulttuurissa ja kansassa eläen lähestyminen oli helppoa. Kurdit ovat hyvin vieraanvaraisia ja diasporassa asuvat kurdit auttavat ja tukevat toisiaan. ”Tutkijan asemassa keskeistä on luottamus. Tutkittavien on pystyttävä luottamaan siihen, että heidän anonymiteettinsä säilyy ja heille kerrotaan rehellisesti tutkimuksen tarkoituksesta ja mahdollisista vaikutuksista.” (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 24.) Luottamuksen merkitys tuli esille myös tässä opinnäytetyön tekemisessä. Haastattelijan oman turvallisuuden järjestäminen oli tärkeää ja haasteellista. Samalla täytyi huolehtia myös haastateltavien naisten turvallisuudesta.

6.4 Aineiston keruu

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin haastattelua, joka on yksi tapa kerätä aineistoa laadulliseen tutkimukseen. Haastattelussa tutkija ja haastateltava keskustelvat tutkimusaiheesta, haastattelutyypistä riippuen enemmän tai vähemmän strukturoidusti (järjestelmällisesti) tai laveasti. (Eskola & Suoranta 1998, 15; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009, 52.) Tässä haastattelussa teemoja olivat pari- ja lähisuhdeväkivallan eri muodot, naisten uskallus hakea apua sekä keneltä tai mistä he olivat saaneet apua. Näiden teemojen pohjalta muodostettiin tarkentavat haastattelukysymykset. Turkinkurdinaisten kanssa haastattelut tehtiin salassa, rauhallisessa kahvilassa ja myös muutamien kotona.

Aineistonkeruussa haastateltiin myös kahta poliisia ja Vaasan ensi- ja turvakodin johtajaa. Haastateltavat valikoituvat sen mukaan, että heillä olisi mahdollisimman paljon kokemusta pari- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten kanssa työskentelystä. Haastateltujen naisten vastausten pohjalta suunniteltiin, että poliisin ja turvakodin näkökulma on tärkeä, jotta saataisiin suoraan tietoa ennalta ehkäisevän työn suunnittelemisen avuksi. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja ja yhtä haastattelua varten oli varattu aikaa noin tunti. Yksi haastattelu tehtiin Ensi- ja turvakodissa ja poliiseja haastateltiin poliisiasemalla. Kaikki haastattelut pystyttiin tekemään ilman häiriötekijöitä.

Teemahaastattelut tehtiin naisten kanssa puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä. Puolistrukturoidussa haastattelussa on kyse siitä, että haastattelun kysymykset ovat kaikille samat, mutta vastaukset eivät ole valmiina vaihtoehtoina, vaan haastateltava saa itse vastata omin sanoin (Eskola & Suoranta 2008, 86). Kahden poliisin kanssa oli myös samat kysymykset ja Turvakodin johtajan kanssa vähän erilaiset kysymykset, mutta tema oli samanlainen.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimukseen haastateltiin kymmentä naista, kahta poliisia ja turvakodin johtajaa. Muistiin merkittiin haastattelupaikka ja osallistuneen nimi, ikä, työpaikka, ammatti sekä montako vuotta asunut Suomessa. Haastateltavien naisten kanssa oli sovittu, että nämä kaikki tiedot pidettiin salassa naisten turvallisuuden vuoksi. Haastattelun tavoitteena oli, että kuka tahansa Suomessa asuva Turkin kurdinainen voisi olla haastateltavana ja kysymykset rakennettiin tämän ajatuksen pohjalta.

Naiset kertoivat elämästään ja vastasivat avoimesti kysymyksiin. Ensin heille kerrottiin, miksi tätä tutkimusta tehtiin. Kerrottiin että heidän mielipiteet ja kokemukset sekä odotukset ovat tärkeitä, koska etsitään uusia ideoita ja keinoja pari- ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisemiseen sekä samalla hankitaan sosiaali- ja terveysalan henkilökunnalle lisää tietoa Turkin kurdinaisista ja heidän kohtaamistaan haasteista.

Turvakodin johtajan näkökulma oli tärkeä, koska hänen pitkä kokemuksensa naisten kanssa työskentelystä, tiedot uhrin asemasta ja ennaltaehkäisevästä työstä antoi tutkimuksen kannalta tärkeää tietoa. Poliisin näkökulma oli myös tärkeä, koska kun tapahtuu väkivaltaa, Suomen viranomaisista poliisi on ensimmäisenä tapahtumapaikalla. Siten poliiseilla on paljon pari- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyviä kokemuksia ja tietoa.

7.1 Haastattelun toteuttaminen

Haastattelupyyntö kohdistettiin kymmenelle naiselle, joista kaikki suostuivat ja vastasivat. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat väkivallan eri muodot, naisten uskallus hakea apua, millaista apua he toivovat tai saivat, millä keinolla ennaltaehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Tutkimuksen näkökulmana olivat Turkin kurdinaisten kokemukset tutkimuskysymyksiensä pohjalta.

Ensimmäinen haastattelu oli vähän haastava, sillä haastattelutilanteessa kotona oli läsnä myös haastateltavan lapsia ja haastattelu keskeytyi useaan kertaan, koska nuoret pojat halusivat tietää, miksi haastattelija oli paikalla ja keskusteli äidin

kanssa. Toinen haaste oli, että nainen ei osannut turkin kieltä eikä suomen kieltä ja haastattelu eteni hyvin hitaasti. Kysymykset käännettiin ensin kurdin kielelle. Kun haastateltava vastasi, vastaukset kirjoitettiin turkinkielellä paperille. Haastattelukokemusta reflektoitiin heti haastattelun jälkeen ja todettiin, että haastattelu koettiin raskaaksi. Syitä olivat, että haastattelu oli ensimmäinen ja haastattelussa tuli esille todella vakavia asioita. Haastateltava nainen joutui välillä keskeyttämään puhumisen, kun samalla itki paljon eikä pystynyt keskittymään kysymyksiin.

Toinen ja kolmas haastattelu tehtiin toisen naisen kotona salassa kolmannen aviomieheltä. Se sujui oivallisesti. Haastattelutilanne oli rauhallinen ja turvallinen, vaikka haastateltavan kotona olivat myös lapset. Haastattelijan ja haastateltavan välillä vuorovaikutus sujui hyvin ja haastateltavat puhuivat avoimesti ja vastasivat kysymyksiin laajasti ja innostuneesti.

Kolmas haastattelu oli heti toisen jälkeen. Ikävistä elämän- kokemuksista kertominen oli alussa todella vaikeaa. Naisen kanssa keskusteltiin hänen omalla äidinkielellään ja selitettiin, ettei väkivalta ole heidän häpeä. Se on tekijän häpeä. Sen jälkeen huomattiin, että jo pieni kannustava sana tai lause antoi rohkeutta naisille. Molemmat naiset vastasivat kysymyksiin avoimesti ja samalla itkivät paljon. Tilanteen arkaluontoisuus ja muistojen kipeys heijastui myös haastattelijaan. Molemmat haastateltavat olivat nuoria eikä kummallakaan ollut sukulaisia Suomessa.

Neljännän haastateltavan kanssa tavattiin turvallisessa ja hiljaisessa paikassa. Keskustelussa esille nousi vahvasti häpeän, pelon ja keinottomuuden tunteet. Haastateltava kertoi omat kokemuksensa jotka oli todella vaikeita. Kaikkein vakavinta oli uhrin voimattomuus ja itseluottamuksen vähyys sekä kokemus, että tulevaisuus on pimeän peitossa. Viides haastattelu tehtiin kahvilassa, jonne tuli kaksi naista samaan aikaan. Toinen ei ollut kokenut väkivaltaa omassa parisuhteessaan. Toinen kertoi kokeneensa henkistä, sosiaalista ja taloudellista väkivaltaa. Seitsemäs ja kahdeksas haastattelu tehtiin ravintolassa, jossa tarjoilija häiritsi jatkuvasti. Yhdeksännän naisen kanssa haastattelu tehtiin hänen kotonaan. Keskustelu sujui rauhassa keittiössä, jossa muu perhe ei ollut kuuntelemassa. Haastattelu sujui hyvin ja haastateltava kertoi elämästään ja vastaili kysymyksiin.

Viimeinen haastattelupaikka oli erään hotellin kahvila ja haastattelu sujui hyvin. Koska haastattelu tehtiin turkin kielellä, ulkopuoliset ei ymmärtäneet mistä puhuttiin. Tässä haastattelussa puhuttiin myös ennaltaehkäisevästä työstä, sillä tämä nainen ei ollut kokenut väkivaltaa parisuhteessaan.

Haastattelut kirjoitettiin paperille ja luettiin läpi turkin kielellä. Muutamat kohdat käännettiin suomeksi ja alettiin analysoida haastatteluja. Vastaukset olivat pitkiä ja siksi analysoitiin kuhunkin kysymykseen saadut vastaukset kerrallaan. Vastauksista pyrittiin etsimään oleelliset asiat, alkuperäisilmaukset jätettiin ja eriteltiin kaikki vastaukset aina omiin luokkiinsa haastattelukysymyksen alle.

7.1.1 Pari- ja lähisuhdeväkivallan monet muodot

Ensimmäinen tutkimuskysymys oli, että millaista fyysistä, psyykkistä, seksuaalista, sosiaalista tai taloudellista väkivaltaa olet kokenut parisuhteessasi? Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä haettiin tietoa siitä, minkälaisia väkivallan muotoja Turkin kurdinaiset ovat kokeneet. Jos haastateltava ei ollut itse kokenut pari- ja lähisuhdeväkivaltaa, kysyttiin: ”Mihin ohjaisit, jos lähipiirissäsi olisi väkivaltaa kokenut nainen?” Kuviossa on esitetty haastateltujen naisten kokeman pari- ja lähisuhdeväkivallan eri muodot.

Kuvio 1. Pari- ja lähisuhdeväkivallan muodot

Fyysinen väkivalta: Naiset olivat kokeneet ensimmäisen kerran fyysistä väkivaltaa ollessaan raskaana. Fyysiseen väkivaltaan sisältyy esimerkiksi töniminen, potkiminen, lyöminen, tukistaminen, tuppiminen, kiinnipitäminen, hiuksista repiminen, vyöllä lyöminen sekä raaimmillaan potkiminen, seinälle nostaminen, pään

hakkaaminen ja kiinni pitäminen (ks. luku 4.1.1). Haastattelussa tuli esiin, että väkivalta alkaa pienimuotoisena ja ajan kuluessa se lisääntyy ja raaistuu.

”Mies suuttuu joskus ihan pienestä asiasta, esimerkiksi ruoka ei maistu hyvältä. Silloin hän ensin tönii ja sen jälkeen lyö nyrkillä tai repii minua hiuksista.”

”Minun mies oli tosi uskovainen muslimi. Kun menin hänen kanssa naimisiin, hän vaati, että käytän huivia. Ensimmäisen kerran hän löi minua, kun olimme olleet naimisissa viikon. Sen jälkeen monta vuotta hän löi minulla nyrkillä kaikista pienistä asioista. Minun käsivarteni murtui kerran lyömisensä seurauksena.”

Psyykinen väkivalta: Fyysistä väkivaltaa seuraa henkinen väkivalta, esimerkiksi alistaminen, uhkailu, nimittely, pelottelu, huutaminen, kiroilu, nöyryyttäminen, painostaminen, kontrollointi, vähättely, alentuvasti käyttäytyminen, uhkailu lasten huoltajuuden menettämällä ja maasta karkottamisella ja häirintä. Naiset kärsivät unetonmudesta, yksinäisyydestä, jatkuvasta itkemisestä ja lopulta masennuksesta. Kahta lukuun ottamatta kaikki haastattelemani naiset olivat elämänsä jossakin vaiheessa kokeneet väkivaltaa parisuhteessa (ks. luku 4.1.2).

Osa heistä oli kokenut monet vuodet systemaattista fyysistä ja psyykkistä väkivaltaan. Eron jälkeen fyysinen väkivalta loppui, mutta psyykinen väkivalta jatkuu. Psyykinen väkivalta näyttäytyy seuraamisena, uhkailuna tekstiviestein ja puheluin yrityksinä alistaa nainen. Lasten huoltajuudesta on ollut riitoja.

”Hän on uhannut minua paljon. Hän yritti lähettää minut takaisin Turkkiin. Hän halusi ottaa minulta pienet lapset. Hän kiroili paljon, ja huusi ja sanoi aina, että olen ruma.”

”Hänellä oli joku muu nainen, ja hän salasi asian kotona. Hän uhkaili minua ja lapsia.”

Seksuaalinen väkivalta: Fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa seuraa seksuaalinen väkivalta. Aviopuolison raiskaamista oli tapahtunut sekä seksiin pakottamista. Haas-

tattelun aikana oli todella vaikea puhua seksuaalisesta väkivallasta, sillä naiset eivät osanneet erottaa seksuaalista väkivaltaa normaalista seksistä. Aviomies käyttää usein seksiä sovinnon teossa (ks. luku 4.1.3). Kun seksuaalinen väkivalta tapahtuu heti tai muutama viikko synnytyksen jälkeen, on usein seurauksena uusi raskaus. Se voi alkaa hyvinkin nopeasti edellisen synnytyksen jälkeen. Silloinkin mies pakottaa naisen tekemään abortin uhkaamalla fyysisen väkivallan käytöllä.

”Joskus en halunnut olla hänen kanssa, mutta hän aina pakotti minut seksiin. Ensin hän löi, sen jälkeen otti minusta kiinni ja vei sänkyyn. Seksiin pakottamalla hän on alistanut minut monta kertaa. Vaikka menin suihin, en tullut puhtaaksi. Miehellä ei ole empatiakykyä lainkaan. Jos minä tekisin samalla tavalla, miltä hänestä tuntuisi? Olen ollut niin järkyttynyt, etten ole monena yönä nukkunut ollenkaan.”

Sosiaalinen väkivalta: Sosiaalista väkivaltaa ilmeni vapauden rajoittamisena. Naiset eivät saaneet tavata ystäviänsä eivätkä valita kavereitaan ilman miehensä hyväksyntää. Mies saattoi rajoittaa vaimonsa puhelimen käyttöä, television katsomista ja Internetin käyttämistä. Miehet estivät puhelimen ja Internetin käytön, omassa kotimaassa asuvien sukulaisen kanssa keskustelun sekä yhteydenpidon muiden Suomessa asuvien kurdinaisten kanssa. Miehet eivät halunneet, että naiset tutustuvat kantasuomalaisiin ja pitävät heihin yhtyettä (ks. luku 4.1.6).

”Kun muutin tämän miehen kanssa, hän ei halunnut, että minä puhun puhelimesta perheeni kanssa. Hän sanoi aina, että se on kallista.”

”Minun mies ei halua, että tapaan kaverieni kanssa. Olen aina yksin tai tapaan ystäväni kanssa salaa ostoskeskuksessa ja menen muiden kurdinaisten kanssa kahville.”

Taloudellinen väkivalta. Turkin kurdinaiset kärsivät usein taloudellisesta väkivallasta. Kun naiset muuttavat Suomeen, heillä ei välttämättä ole omaa pankkitiliä eivätkä he aina edes ole tietoisia, että sellainen mahdollisuus on olemassa Suomessa. Se johtaa siihen, että kaikki raha-asiat kulkevat miehen käsien kautta ja miehet ovat vastuussa perheen taloudellisista asioista (ks. luku 4.1.5). Naiset eivät

tiedä lapsilisästä. Vaikka nainen on eronnut ja asuu lastensa kanssa muualla, saattavat lapsilisät mennä lasten isän tilille, koska naisella ei ole eronkaan jälkeen omaa pankkitiliä. Vasta kun naiset oppivat suomen kieltä, he saivat tietoa pankkitilin avaamisesta. Myös silloin, kun naiset muuttivat kotoa pois esimerkiksi ensi- ja turvakotiin tai omaan asuntoon, he saivat apua pankkitilin avaamiseen.

Haastatelluista naisista kaksi oli ollut kurdien asioiden puolesta toimivia aktivisteja. Kumpikaan ei ollut kokenut väkivaltaa parisuhteessaan, mutta he olivat kotimaassaan joutuneet poliisin systemaattisen kidutuksen eli väkivallan uhreiksi. Molemmat olivat olleet muutaman vuoden vankilassa poliittisten mielipiteidensä vuoksi (ks. luku 3.2).

Kun perheessä tapahtuu väkivaltaa, yleensä naiset hakevat apua Kurdien kulttuurikeskuksen jäseniltä, jotka auttavat. Joskus heidän on vaikea saada ohjattua naiset hakemaan apua Suomen viranomaisilta. Esimerkiksi: Naisaktivistit ohjaavat naisia lastensuojelun viranomaisten luokse, turvakotiin, sosiaaliviranomaisten luokse ja viimeksi poliisille. Naiset ovat keinottomia eivätkä uskalla ottaa vastaan apua ja yleensä menevät takaisin miehensä luokse. Naisten kokemuksen mukaan väkivaltaan vaikuttaa perheen kotimaan kulttuuri, miehen vallankäyttö, naisen ja miehen välinen suuri ikäero. Myös epätasa-arvoinen elämäkatsomus ja mustasukkaisuus ovat vaikuttavia tekijöitä.

Ensimmäinen kysymyksen lopputulos oli, että haastatellut Turkin kurdinaiset olivat yleensä olleet elämänsä jossakin vaiheessa väkivallan uhreja eikä heidän mielestään koti ollut turvallinen paikka. Haastatellut naiset olivat elämässä kohdanneet lähes kaikkia niitä parisuhdeväkivallan muotoja, joita kirjallisuuskin tuo esille (ks. luku 4). Ensimmäisissä vastauksissa nousi esiin fyysinen, henkinen, seksuaalinen, sosiaalinen ja taloudellinen väkivalta.

7.1.2 Väkivallasta vaikea puhua ulkopuolisille

Haastattelukysymys, oliko nainen kokenut väkivaltaa ja uskaltanut hakea apua. Jos vastaus oli ”ei”, seurasi jatkokysymys: Miksi naiset eivät uskaltanut hakea apua.

Monien vuosien ajan naiset eivät olleet puhuneet parisuhdeväkivallasta kenellekään. Perheen sisäinen asia jää neljä seinän sisällä. Tässä kohtaa tuli ilmi, että kulttuurin, perheen ja suvun arvot, normit ja asenteet, pelko, häpeä ja yksinäisyys estävät ulkopuolisille kertomisen. He häpeävät tilannetta ja yleensä kokevat, ettei perheen sisäisistä asioista tulisi kertoa ulkopuolisille (Ojuri, 2006, 30). Monet sanoivat, ettei kukaan uskoisi, jos väkivallasta kertoisi (ks. luku 3.5).

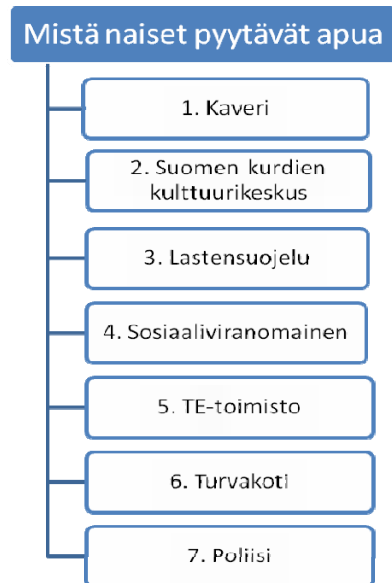
”Kulttuurin ja perheen arvot, häpeä ja pelko estivät, että puhun asiasta muiden ihmisten kanssa tai kerron viranomaisille.”

”Ensimmäiset neljä vuotta en uskaltanut puhua väkivalasta koska mun mies uhkaili, että jos kerrot viranomaiselle he ottavat lapset sinulta. Sen takia en uskaltanut puhua asiasta kenellekään.”

Usean väkivaltakokemuksen jälkeen naiset olivat uskaltaneet puhua pahoinpitelystä ulkopuolisille. Ensimmäinen kertomuksen jälkeen pikkuhiljaa naiset uskaltavat väkivalasta puhua, mutta silloin miehet uhkailivat lasten menettämällä tai uudestaan lyömisellä. Tässä kohdassa tuli ilmi, että naiset eivät uskalla hakea apua.

7.1.3 Mistä naiset pyytävät apua

Kysymyksessä keneltä tai mistä olet pyytänyt apua? haettiin vastausta haastattelussa. Tähän kysymykseen suurin osa naisista vastasi hyvin laajasti.

Kuvio 2. Mistä naiset pyysivät apua

Tässä kohtaa selvisi, että vasta monen vuoden jälkeen naiset uskaltavat kertoa väkivallasta. Haastatteluissa kävi ilmi, että naiset olivat pyytäneet apua ensin kaverialta/ naapurilta, Suomen kurdien kulttuurikeskuksesta, lastensuojelulta, sosiaaliviranomaisilta, TE- toimistolta, turvakodilta ja viimeisenä poliisilta.

Kun kotona oli tapahtunut pahoinpitely, joskus mies oli itse ilmoittanut lastensuojelulle, että: ” Vaimo on hullu ja huutaa lapsille. Hän ei ole hyvä äiti, ottakaa lapset pois häneltä. Äiti pitää palauttaa takaisin Turkkiin, koska äiti on väkivaltainen.” Lastensuojeluilmoituksen jälkeen lastensuojelun työntekijä oli tutkinut asiaa. Tilanne oli ollut erilainen kuin mitä mies oli kertonut. Nainen saa ensimmäisen kerran apua Suomen viranomaisilta eli lastensuojelun työntekijältä.

7.1.4 Mistä naiset saavat apua

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mistä haastateltavat naiset olivat saaneet apua, ja millaista apua. Tämä kohtaan kysymys oli, että millaista apua naiset saanut? Nämä naiset luottavat viranomaisista kaikkein eniten lastensuojeluun. Seuraavana ovat kaveri/naapuri, Suomen Kurdien kulttuurikeskus, psykologi, TE- toimiston virkailija, turvakoti, sosiaaliviranomaiset ja poliisi. Naiset ovat saaneet hyvin vähän apua terveydenhoitajalta tai lääkäriltä.

Kuvio 3. Mistä naiset saivat apua

Lastensuojelu: Haastateltavista naisista jotkut saivat apua lastensuojelusta. Haastatteluista selviää, että lastensuojelu on tukenut eniten naisia ja lapsia. Lastensuojelun työntekijät menivät suoraan asiakkaan kotiin. Naisten omassa asunnossa tapaaminen lisäsi luottamusta lastensuojelua kohtaan. Lastensuojelun työntekijä puhui naisten kanssa, kertoi Suomen lainsäädännöstä ja samalla järjesti lääkärisä käynnin ja muita viranomaistapaamisia. Naisia ohjattiin rikosilmoituksen tekemisessä sekä autettiin psykoterapian saamisessa ja lasten päivähoiton järjestämisessä. Ensimmäinen ilmoitus perheväkivallasta menee sinne, naiset ja lapset saavat apua lastensuojelun työntekijöiltä.

”Sain apua lastensuojelulta. Lastensuojelun työntekijä antoi rohkeutta, kannusti ja minä otin avioeron. Hän kertoi, että elämässä on muita vaihtoehtoja. Eron jälkeen aloitin opiskelun, vuokrasin uuden asunnon ja sain psykoterapiaa. Kaiken tämän takana oli lastensuojelu.”

Kaveri/ Naapuri: Kaverin/Naapurin kanssa keskustelusta naiset kokivat saaneensa apua vähän. Jotkut olivat saaneet rohkeutta hakea apua viranomaisilta. Naiset olivat joskus pyytäneet apua pahoinpielytilanteessa naapurilta ja naapuri oli soittanut poliisille.

Suomen kurdien kulttuurikeskus: Suomen kurdien kulttuurikeskuksen jäsenien avusta on ollut jonkin verran hyötyä. Jäsenet olivat puhuneet uhrin ja tekijän kanssa. Tekijät yleensä lupasivat Suomen kurdien kulttuurikeskuksen jäsenille, että kyseessä oli viimeinen kerta, eikä ikinä tapahdu uudestaan. Kuitenkin muutaman kuukauden jälkeen väkivaltaa tapahtui uudestaan, jolloin he ohjasivat naisia saamaan apua viranomaisilta.

Psykologi: Jotkut naiset eivät ole pyytäneet apua, koska heidän mielestä kukaan ei voi auttaa. He ovat saaneet keskusteluapua psykologilta muutaman kerran. Psykologin käynnille naiset olivat ottaneet mukaansa täysi-ikäisen tai lähes täysi-ikäisen lapsensa tulkiksi. Silloin oli ollut hankalaa, kun lapset olivat äidin mielestä joutuneet kohtaamaan liian vaikeita asioita. Sen takia naiset olivat lopettaneet terapian. Tulkin välityksellä puhuminen oli hankalaa, sillä perheen sisäisiä asioita ei voi paljastaa ulkopuolisille. Joskus tulkki oli miehen sukulainen tai kaveripiiristä. Silloin naisen oli vaikea puhua ja kertoa mitä oikeasti oli tapahtunut. Yleensä naiset ujostelevat, pelkäävät tai häpeävät tilannetta.

”Muutaman kerran keskustelin psykologin kanssa. En osaa suomea, mun lapsi oli minulla tulkkina, mutta kun keskustelussa tuli ilmi vaikeita ja kipeitä asioista, se hejastuu mun lapsen vointiin. Sen jälkeen lopetin psykologinluona käynnit. Muuta tulkkia en halunut, koska tilanne oli häpeällinen ja vakava.”

TE-toimisto: TE- toimiston virkalijat ovat ohjanneet naisia kielikursille ja turvakotiin.

Turvakoti: Jotkut naiset olivat olleet turvakodin asiakkaina. Lastensuojelun, sosiaaliviranomaisten, poliisin, oman tuttavavan avulla tai oma-aloitteisesti naiset olivat lähteneet turvakotiin.

Naisten kielitaidon puute asettaa haasteita avun pyytämiselle. Naisten mielestä turvakoti on hyvä, mutta ei vastanut heidän tarpeisiinsa. Heillä oli paljon lapsia eikä turvakodissa ymmärretty heidän kulttuuriaan ja kieltään.

Lähestymiskiellossa prosessi kestää pitkään ja monen lapsen kanssa asuminen turvakodissa on hankalaa. Turvakoti on pieni, ja siellä on paljon asiakkaita. Usein naiset joutuvat menemään takaisin omaa kotiin, ja siellä väkivalta jatkuu. Tästä seurauksena on usein, että naiset eivät halua enää pyytää apua viranomaisilta.

Turkin kurdinaisista vain yksi oli tyytyväinen turvakotiin. Hän oli asunut pitkän ajan turvakotissa ja saanut sieltä apua. Kun tämä nainen oli ollut 15- vuotias, isovelji oli järjestänyt hänet pakkoavioliittoon kaverinsa kanssa. Yhtenä yönä hän oli paennut pois kylästä, mutta sukulaiset olivat seuranneet ja pakottaneet hänet takaisin miehensä luokse (ks. luku 3.5). Monet vuodet hän oli ollut systemaattisen parisuhdeväkivallan uhri ja kokenut kaikki väkivallan muodot. Väkivalta oli jatkunut myös Suomessa. Viimein hänen mitta tuli täyteen ja hän jätti miehen, lapset ja kodin ja meni turvakotiin. Turvakodissa hän oppi suomen kieltä. Kun hän lähti turvakodista, hän kuvaili tilannettaan:

”Olin rohkea ja sain paljon terapiaa. Olin voimakas ja aloitin uuden elämän ilman väkivaltaa, ilman pelkoa. Turvakoti on auttanut minua paljon ja olen uusi ihminen. Ensimmäisen kerran elämässäni koin turvakodissa, että olen arvokas, olen ihminen.”

Joka vuosi hän on tavannut turvakodin työntekijän kanssa, turvakoti seuraa hänen elämäänsä ja yhteydenpito jatkuu.

Sosiaaliviranomainen: Naiset kokivat, että olivat saaneet sosiaaliviranomaisilta hyvin vähän apua. Koska sosiaaliviranomainen oli vain antanut rahaa tai virkailija oli sanonut: ”Jos haluat, voimme auttaa sinua palaamaan kotimaahasi.”

Poliisi: Alimpana avun pyytämisen järjestyksessä on poliisille ilmoittaminen. Naiset eivät luota poliisiin. Naisten mielestä poliisi ei auta, vaan kirjaa rikosilmoituksen ja sen jälkeen pyydetään kuulusteluihin. Todella vaikeassa tilanteessa poliisi on vain vienyt miehen säilöön yöksi. Lähestymiskiellon käsittely kestää yleensä pitkän ajan. Viikon lähestymiskielto ei riitä eikä auta. Joku poliisi oli luvannut, että väkivallan tekijä lähetetään terapiaan. Mutta siitä ei tullut mitään. Rikosuhripäivystyksen ja turvakodin puhelinnumerosta ei ollut

hyötyä, sillä naisilla ei ollut kielitaitoa pyytää apua. Poliisista oli apua vain kun poliisi tuli paikalle, sillä mies pelkäsi poliisia ja noudatti poliisin ohjeita. Kun poliisi poistui, mies alkoi taas uhkailla. Väkivaltaa kokeneiden naisten mielipide oli, että poliisi ei ymmärrä heidän asioitaan eikä kulttuuria eikä kieltä. Poliisi luottaa usein miehen puheisiin, koska tämä on saanut Suomen kansalaisuuden ja osaa hyvin suomen kieltä.

Kaikista viranomaisista lastensuojelu on auttanut parhaiten. Turvakoti oli vain tarjonnut väliaikaisen asumispaikan. Kaverien ja Suomen Kurdien kulttuuri-keskuksen apu ei antanut riittäviä keinoja. Sosiaaliviranomaiset olivat vain antaneet taloudellista apua. Poliisi ei antanut heti riittävän pitkää lähestymiskieltoa.

” sain apua vain turvakodista. He antoivat väliaikaisesti paikan, mutta ei poliisi tai muut viranomaiset eikä turvakoti voinut auttaa minua. Minä halusin eron ja lähteä tästä kaupungista pois, koska mies etsi minua ja lapsia joka paikasta. Pitkän aikaa odotin lähestymiskieltoa, mutta sitä ei tullut. Se oli väärin. Kun lähestymiskiellon käsittely kesti kauan, menin lasten kanssa kotiin takaisin. Taas olen täällä, koska tässä asiassa kukaan ei voi auttaa minua.”

7.1.5 Mahdolliset auttamistahot

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mistä väkivaltaa kokeneet naiset saivat apua ja tukea. Tutkimuskysymys oli, että mitä hyötyä avusta mahdollisesti oli?

Kuvio 4. Mahdolliset auttamistahot

Lastensuojelu: Lastensuojelu antavat naisille selkeä tietoa ja tukea. Asiakkaan kanssa työntekijät ovat mukana asioimisessa ja auttavat lasten ja kodin hoitamisessa. Lisäksi he seuraavat perheen tilannetta.

Psykoterapia: Kaiken kaikkiaan haastateltavat sanoivat, että psykoterapia oli auttanut ja osa heistä kävi edelleen terapiassa. Pitkän aikaa turvakodissa asuneen naisen mielestä psykoterapia on auttanut paljon.

Turvakoti: Turvakodin työntekijät olivat auttaneet paljon. Eräs nainen asui pitkää aika turvakodissa. Turvakodissa tämä nainen oli tulkin välityksellä osallistunut keskusteluun säännöllisesti ja rakentanut itseluottamustaan. Väkivallasta eroon pääseminen ja usko, että elämässä on vaihtoehtoja, auttoivat häntä elämässä eteenpäin. Hän sai kuntoutusta, psykoterapiaa ja keskusteluapua. Tällä hetkellä hän on työssä ja asuu omassa asunnossa.

Poliisi: Eräs haastatelluista naisista kertoi itse soittaneensa poliisille ja pyytäneensä apua. Kun poliisi oli tullut paikalle, naispoliisi oli auttanut paljon. Rikosilmoituksen jälkeen mies oli saanut nopeasti kuukauden lähestymiskiellon. Monen vuoden jälkeen ensimmäisen kerran hän oli hengittänyt rauhassa lastensa kanssa. Hänen mielestä poliisin neuvot ja ohjeet olivat olleet tärkeitä. Mies ei ollut vähään aikaan käyttänyt väkivaltaa. Eräs nainen oli saanut paljon apua kielikurssilta.

”Kun lähdin suomen kielikurssille, olin iloinen ja opin suomea. Siitä oli suuri apu, koska hoidan nyt kaikki asiat itse.”

7.1.6 Turkin kurdinaisten omat toiveet

Tärkeänä oli lisäksi saada vastauksia siihen, että millaista apua nainen olisi itse toivonut saavasi? Haastatteluissa tuli ilmi, että naiset haluavat tietää omista lainmukaisista oikeuksistaan selkokielellä ja johdonmukaisesti. Kun naiset muuttavat Suomeen, jonkun viranomaisen pitäisi kertoa naisille heidän oikeuksista. Jos kotona tapahtuu väkivaltaa, naisille pitäisi neuvoa, että heidän tulee hakea apua viranomaisilta. Miehet sanovat vaimolleen, että ”Jos ilmoitat viranomaisille, silloin et voi saada oleskelulupaa.” Miehet antavat naisille väärää

tietoa. Monet vuodet naiset ovat saattaneet uskoa miestänsä eivätkä ole pyytäneet apua.

Suomessa turvakotipalvelu on hyvä, mutta kaikki viranomaisprosessit (lähestymiskielto, avioero, lasten huoltajuus, oleskelulupa) ovat byrokraattisia, todella hankalia ja kestävät kauan. Naiset tarvitsevat rohkeutta ja itseluottamusta, koska on vaikeaa tehdä rikosilmoitus perheenjäsenestä. Vuosikautia kestänyt parisuhdeväkivalta on heikentänyt uhrin itseluottamusta eikä hänellä ole ollut keinoja päästä pois väkivaltaisesta tilanteesta.

”Aina poliisi ja turvakodin henkilökunta sanoivat, että väkivalta on rikos Suomessa. Jos se on rikos, miksi poliisi ei rankaise tekijää? Lähestymiskielto annetaan vain viikoksi. Onko oikeasti viikko riittävä aika? Miksi poliisit eivät anna varoitusta miehelle? Lähestymiskiellon prosessi kestää kauan ja on pitkä aika odottaa lasten kanssa samassa asunnossa, tekijän kanssa. Riitely ei lopu. Mies on entistä vihaisempi, koska asiasta on puhuttu viranomaisille. Hän ei uskalla lyödä, mutta koko ajan hän uhkailee ja kiroilee”

Haastattelussa turvakotiin asiakkaiksi tulleet naiset kertoivat, että haluavat sinne maahanmuuttajataustaisia naistyöntekijöitä. Heidän mielestään suomalaiset työntekijät ovat hyvin ystävällisiä ja yrittävät auttaa, mutta he eivät tunne maahanmuuttajanaisten kulttuuria eivätkä ymmärrä kieltä. He toivovat turvakotiin työntekijöitä, jotka osaavat eri kieliä. Joku työntekijä voisi olla maahanmuuttajataustainen nainen, johon olisi helppo luottaa. Hänelle olisi helppo kertoa, mitä on tapahtunut ja mitä väkivaltaa kokeneet naiset toivovat.

Naiset haluavat mennä suomen kielen kurssille ja päästä työhön. Koulutus on hyvin merkityksellinen tekijä, kun puhutaan maahanmuuttajanaisten kokemasta väkivallasta, avun saamisesta sekä integroitumisesta yhteiskuntaan. Haastateltavilla oli toivomuksia siitä, että lainsäädäntö lopettaisi väkivallan. He haluavat, että lähestymiskieltopäätös tulisi nopeasti ja olisi pidempi, koska viikon mittainen lähestymiskielto ei riitä asioiden selvittämiseen.

”Me tulimme kurdialueelta tänne, me näimme sotaa. Meidän perheenjäseniämme kuoli ja joutui Turkin valtion kidutuksen uhreiksi. Joka päivä Turkissa kurdialueella me näimme väkivaltaa. Nyt olemme Suomessa. Haluan asua ja elää rauhassa ja olla turvassa. Mutta täälläkin on miehen tekemää väkivaltaa. Haluan vain, että väkivalta loppuu. Haluan, että viranomaiset käyttävät Suomen lainsäätöä tai jollakin keinolla perheväkivalta loppuu. Haluan mennä kouluun ja haluan saada ammatin, haluan mennä töihin.”

Kohderyhmältä tuli kehittämisehdotuksia, joiden mukaan turvakodissa uhrien tulisi saada kuntoutusta ja tukea pitkän ajan kuluessa syntyneisiin traumoihinsa. Samoin kouluissa lapsille tulisi antaa tietoa ja rohkeutta tunnistaa ja ottaa puheeksi perheväkivalta. Myös maahanmuuttajamiehille tulee heti Suomeen tultaessa tehdä selväksi, että väkivalta on rikos. Viranomaisilla tulee olla nollatoleranssi suhteessa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan.

7.1.7 Turkin kurdinaiset poliisin asiakkaina

Viimeisenä kysymyksenä haluttiin selvittää, että uskallatko naiset pyytää apua poliisilta. Haastatteluissa tuli esille, että naiset eivät halua heti pyytää apua poliisilta. Suurin osa heistä eivät luottanut poliisiin eikä heidän mielestään poliisi voinut tehdä mitään. Muut viranomaiset voivat hoitaa heidän asioita, mutta poliisi ei. Heidän mielestä poliisi ei uskonut heitä ja vain kirjoitti rikosilmoituksen eikä sanonut mitään. Poliisi ei auttanut eikä antanut puhelinnumeroa tai soittanut turvakotiin.

”Minä en halua poliisin apua, koska en luota poliisiin. Poliisi ei voi auttaa minua, lastensuojelu on kaikista paras ja he osaavat auttaa.”

Muutaman naisen mielestä poliisi auttaa tarpeeksi ja väkivaltaiset maahanmuuttajamiehet pelkäävät poliisia. Rikosprosessin aikana pitemmän lähestymiskiellon saaminen kestää liian kauan, ja silloin nainen saattaa pettyä ja menee takaisin kotiin.

”Sain paljon apua Suomen poliisilta, monta kertaa poliisi on auttanut. En osaa kirjoittaa ja lukea, mutta poliisi tietää ja auttaa.”

7.2 Ensi- ja turvakoti

Tutkimuksen yhtenä tavoitteena oli löytää keinoja ennalta ehkäistä Suomessa asuvien Turkin kurdinaisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Siitä olisi hyötyä myös muiden uhriksi joutuneiden naisten tukemisessa. Ensi- ja turvakodin johtajalle ja poliisille oli melkein samanlaiset kysymykset, haluttiin tuoda esille heidän näkökulmia. Naisten vastausten pohjalta haluttiin etsiä tietoa suoraan turvakodin johtajalta. Se oli tärkeää, koska hän tuntee Suomen turvakotijärjestelmän. Haluttiin tuoda esille, millä keinoilla voidaan ennalta ehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Miksi Suomen turvakotijärjestelmä ei vastaa naisten tarpeita, onko lainsäädäntö riittävän hyvä ja noudattaako Suomi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kieltäviä kansainvälisiä sopimuksia, esimerkiksi Istanbulin sopimusta.

Vaasan ensi- ja turvakodin johtaja Mika Lindénin haastattelussa keskityttiin pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ennalta ehkäisevään työhön.

Mika Lindénin (2016) mukaan ensi- ja turvakoti pyrkii tukemaan perheitä. Jos miehellä on ongelmia perhe-elämässä, hän voi ottaa yhteyttä turvakodin avopalvelupisteeseen (AVOKKI). Avokissa hän voi keskustella miespuolisen työntekijän kanssa (ks. luku 7.1.5). Ongelma on usein se, että mies suuttuessaan ei pysty hallitsemaan vihan tunteitaan ja hän lyö. Avokissa mies voi saada keskusteluapua impulssikontrollissa ja vihan hallinnassa

Turvakoti auttaa myös lastensuojelun asiakkaina olevia perheitä, joissa riidellään paljon. Turvakodilla on käytössä Move- keskustelutyökalu, jolla kartoitetaan perheessä tapahtuvaa väkivaltaa. Tällöin selviää usein, että molemmat vanhemmat käyttäytyvät jossakin määrin väkivaltaisesti. Lindénin (2016) mukaan olisi tärkeää päästä puuttumaan tilanteeseen ennen kuin väkivaltaa on tapahtunut. Avokin lisäksi turvakotiin voi mennä, jos väkivallalla on uhattu. Lindénin mielestä Suomessa on liian vähän turvakoteja ja turvakotipaikkoja (ks. luku 7.1.4).

Vuoden 2015 alusta voimaan tulleen lain mukaan on mahdollista, että väkivallan uhanalainen henkilö voidaan siirtää toisella paikkakunnalla sijaitsevaan turvakotiin. (L1354/2014.) Lindénin mukaan eri kulttuureista olevat miehet voivat olla väkivaltaisista. Esimerkiksi Lähi-idän mies sanoi että ”Minä katkaisen sun kaulan.” Suomalainen mies sanoi: ”Mä tapan sut, mä lyön sua kirveellä päähän”. Ei ole suurta eroa (ks. luku 4.1).”

Turvakodilla on sosiaalityöntekijä, jolta asiakkaat saavat apua. Tarvittaessa voidaan pyytää tulkki paikalle. Yhteisen kielen puuttumisen takia auttaminen ei ole sujuvaa. Tunnettyöskentelyyn tarvitaan yhteistä kieltä (ks. luku 7.1.6).

Lindénin mukaan väkivaltaisesta miehestä eroon pääseminen voi olla yhtä vaikeaa maahanmuuttajanaishalle kuin kantasuomalaiselle. Suomeen olisi hyvä saada samanlainen järjestelmä kuin Ruotsissa, jossa väkivallan uhri voi muuttaa toiselle paikkakunnalle ja saada uuden henkilöllisyyden. Lindén kertoi, että Vaasan ensija turvakotiin tulee vähän maahanmuuttajanaishia, sillä he eivät tiedä, että väkivalta on Suomessa rikos. Suomeen tulevien naisten pitäisi saada tietoa, mistä he saavat apua, jos mies lyö (ks. luku 1).

Lindénin mukaan Suomi noudattaa Istanbulin sopimusta ja valtio maksaa turvakotien kulut, mutta väkilukuun suhteutettuna Suomessa on edelleen liian vähän turvakotipaikkoja (ks. luku 2.1). Lainsäädäntö on hyvä, mutta väkivallan uhrit tarvitsevat tietoa siitä (ks. luku 2). Tarvitaan pari- ja lähisuhdeväkivaltaan erikoistuneita poliiseja seuraamaan ja puuttumaan tehokkaasti väkivaltatilanteisiin.

7.3 Poliisi

Tutkimuksessa haastateltiin kahta poliisia. Haastatteluissa keskityttiin pari- ja lähisuhdeväkivallan ennalta ehkäisemiseen. Haastattelussa otettiin huomioon naisten vastaukset, joissa he kertoivat poliisin toiminnasta. Haluttiin tuoda esille, poliisin näkökulmia, mitä poliisi ajattelee pari- ja lähisuhdeväkivallasta ja naisten vastauksista. Haluttiin etsiä vastaukset, miksi maahanmuuttajanaishet eivät halua apua poliisilta? Haastattelussa tuli ilmiö, Turkin kurdinaishet mielestä poliisi ei auta tarpeeksi. Siksi he eivät halua, että poliisi hoitaa heidän asioita. Naiset eivät luota

poliisiin. Heidän mielestä poliisi vain kirjoittaa rikosilmoituksen, sitten asia on loppu. He antavat vain rikosuhripäivystyksen ja turvakodin puhelinnumeron. Lähestymiskiello prosessi kestää pitkään ja yleensä uhri syyttää siitä poliisia. Toisaalta kohderyhmän naisten oma toive oli, että he saisivat selkeää tietoa lähestymiskiellosta. Lähestymiskiellon puuttuminen ei auta avun saamiseen. Uhrin tilanteen parantamista varten haluttiin tuoda esille poliisin näkökulmia pari- ja lähisuhdeväkivallasta.

Poliisi 1:n (2016) mukaan ongelmista pitäisi puhua avoimesti riittävän ajoissa. Kun poliisi tulee paikalle väkivaltatilanteessa, naisen pitäisi kertoa mitä on tapahtunut eikä hänen pidä suojella tekijää. Poliisi tarkensi lähestymiskiellon toimintaa käytännössä, jonka mukaan uhrin pitää ilmoittaa poliisille, jos tekijä rikkoo kielloa. Poliisi ei valvo talon ympärillä mahdollista kiellon rikkomista. Jos tekijä rikkoo lähestymiskielloa useamman kerran, siitä seuraa vankeusrangaistus. Pitkäaikaisen lähestymiskiellon saamisessa voi mennä useampi kuukausi. Poliisin mielestä maahanmuuttajanaiset eivät tunne Suomen oikeuslaitoksen prosesseja riittävän hyvin (ks. luku 2.2). Hän totesi, että poliiseja on liian vähän ja siksi rikostutkinta saattaa kestää vuoden tai kaksi.

Poliisi 1:n (2016) mielestä naisilla on vastuu lähteä pois väkivaltaisesta tilanteesta. Hän kertoi toimivansa suoraviivaisesti pari- ja lähisuhdeväkivaltatilanteissa ja rohkaisevansa uhria pakkaamaan tavaransa. Naiset eivät saa unohtaa ihmisarvoaan.

Myös poliisi 2:n (2016) mukaan pari- ja lähisuhdeväkivallassa tärkeää on tuoda asia heti esille, jotta siihen voidaan puuttua. Hän nosti uhrin lähipiirin tuen merkityksen ja Rikosuhripäivystyksen aseman uhrin tukemisessa. Poliisi 2:n totesi, että yhteisen kielen puuttuminen vaikeuttaa uhrin avun hakemista ja poliisin toimintaa. Tulkkipalvelua on saatavilla vain virka-aikana. Poliisi 2:n mukaan uhri pelkää ja siksi asioita jää pimentoon. Poliisi voi antaa väliaikaisen lähestymiskiellon (7 vuorokautta) akuutissa tilanteessa. Tuolloin uhrin pitäisi hakea kokonaista lähestymiskielloa. Viikko ei riitä uhrille itsensä kokoamiseen ja tilanteen järjestämiseen (lääkärissä käynti, turvakotiin muutto, lasten hoito ja kouluasiat). Kokonaisen lä-

hestymiskiellon hakemisessa pitää aina olla todistusaineistoa, siksi on tärkeää, että uhri tekee pahoinpitelystä rikosilmoituksen. (ks. luku 2.2)

Poliisi 2:n (2016) mukaan olisi hyvä, että väliaikainen lähestymiskielto olisi voimassa siihen asti, että saadaan kokonainen lähestymiskielto voimaan. Näin voitaisiin turvata uhrin asema ja poliisi voisi hakea väkivallan tekijän pois paikalta (ks luku 7.1.4–7.1.6).

Poliisi 2:n (2016) ymmärsi maahanmuuttajanaisten poliisiin kohdistuvan epäluottamuksen, sillä poliisien tulee noudattaa lainmukaisia prosesseja, jotka vievät aikaa (ks. luku 7.1.7). Hän kertoi, että perheväkivaltatilanteessa poliisi pyrkii ottamaan mukaansa naiskollegan mikäli mahdollista. Uhrin on helpompi puhua vaikeista asioista toiselle naiselle.

Poliisi 2:n (2016) painotti, että väkivallan uhrin tulee hakea apua heti, vaikka kynnys on korkea. Uhrin ei tarvitse kokea häpeää tapahtuneesta. Poliisi 2:n (2016) kertoi tuntevansa voimattomuutta, kun hän huomaa väkivallan jatkuneen pitkään ja kuinka voimaton ja alistunut uhri on (ks. luku 5).

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Naisten ja miesten epätasa-arvo näkyy Suomessa asuvien Turkin kurdien perheissä. Haastatteluisissa tuli esille, että naisten kokema pari- ja lähisuhdeväkivalta on niin monimuotoista kuin mitä kirjallisuudessaakin tuodaan esiin. Maahanmuuttajanaisten kohdalla, kirjallisuudesta nousi esiin enemmän fyysinen, henkinen, seksuaalinen ja taloudellinen väkivalta. Haastateltavien kokemusten mukaan perheen sisäinen kulttuuri ja arvot vaikuttavat väkivallan muotoon. Turkin kurdiperheessä väkivalta oli enemmän fyysistä ja perheen sisällä tapahtuvaa. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa esiintyy enemmän kuin kantaväestön parissa. Monet Turkin kurdinaiset eivät tunnista seksuaalista, sosiaalista tai taloudellista väkivaltaa. Kulttuurin arvot, normit ja uskonnon vaikutus normalisoivat asian vakavuutta.

Monet maahanmuuttajataustaiset naiset osaavat vain äidinkieltään, mikä on este naisen kotoutumiselle sekä avun saamiselle. He eivät tunne omia oikeuksiaan eivätkä suomalaista palvelujärjestelmää. Monet eivät uskalla kertoa ongelmistaan perheen ulkopuolisille. Syrjäytymisen riski on suurempi, koska he yleensä ovat yksinäisiä ja oman etnisen ryhmän tukea on vähän tai ei lainkaan. Suomeen muuttaneilla Turkin kurdinaisilla on tukenaan aviomies ja mahdollisuus luoda ystävyysyhteistyö miehen sosiaaliseen verkostoon. Joskus mies voi estää naista kokonaan luomasta kontakteja muihin kuin omaan lähipiiriinsä. Myös on mahdollista, ettei miehellä itselläkään ole sosiaalista verkostoa, jolloin myös nainen vetäytyy muusta yhteiskunnasta. Monet naiset pelkäävät lasten huoltajuuden menettämistä, maasta karkottamista ja taloudellisia ongelmia.

Kulttuuri ja uskonto vaikuttavat siihen, että naiset hyväksyvät miehen väkivaltaisen käytöksen kotimaassa. Uudessa kotimaassa koulun ja ympäristön vaikutuksesta naiset saavat uusia näkemyksiä eivätkä naiset enää hyväksy väkivaltaa ja ilmoittavat viranomaisille parisuhdeväkivallasta, jolloin tekijä uhkailee yhä enemmän. Avioeropäätöksen tekeminen on naisille iso riski, sillä naisen henki voi olla vaarassa. Monen kurdimiehen ensimmäinen vaimo on ollut kantasuomalainen. Haastattelussa naiset kertoivat, että miehet ovat riitelytilanteessa sanoneet: ”Sinä olet kurdinainen ja sinun on pakko totella. Se on meidän kulttuuri ja älä itke. Ex-

vaimolle en voinut sanoa mitään, koska hän on suomalainen ja heidän kulttuuri on erilainen.” Miehet hyväksyvät miesten väkivaltaisen käytöksen selittäen sen kulttuurinsa pohjalta. Tältä pohjalta myös maahanmuuttajanainen ei puhu väkivallasta ulkopuolisille. Naisiin kohdistuva väkivalta on ihmisoikeusrikos ja myös Suomen lainsäädännön mukaan rikos.

Monet kurdinaiset eivät tiedä oikeuksiaan ja poliisilta avun saaminen on vaikeaa, koska monet kurdit ovat omassa kotimaassaan joutuneet poliisin kidutuksen uhreiksi ja kokeneet poliisin tekemää väkivaltaa. Täten poliisiin suhtautuminen on epäluuloista. Tai jos he haluavat hakea apua, kielitaito on riittämätöntä. Suomessa asuvien maahanmuuttajanaisten kokema väkivalta on monimuotoista. Pari- ja lähisuhteiden väkivallan lisäksi naisiin ja tyttöihin kohdistuu kunniaan liittyvää väkivaltaa, pakkoavioliittoja, moniavioisuutta ja tyttöjen sukupuolielinten silpomista.

Uhrin turvallisuuden vuoksi lainsäädäntöä tulisi muuttaa niin, että väliaikainen lähestymiskielto olisi voimassa kunnes kokonainen lähestymiskielto astuu voimaan.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tekijä itse on Suomessa asuva Turkin kurdinainen ja tuntee hyvin kanssasisarten elämän haasteet sekä Turkissa että uudessa kotimaassa. Tutkimuksen avulla haluttiin tuoda esille naisten kärsimyksiä ja selvittää, kuinka he voivat saada apua ja irtautua väkivaltaisesta suhteesta. Naisille haluttiin kertoa, että uhrin roolista pääsee pois ja elämässä on vaihtoehtoja.

Haastattelussa tuli ilmi, että naiset olivat kokeneet parisuhdeväkivaltaa pitkän aikaa eivätkä olleet uskaltaneet hakea apua. Sosiaalialan henkilökunta ja terveydenhuoltohenkilökunta ei huomaa tai ei osaa auttaa väkivaltaa häpeäviä naisia. Monet naiset ovat keinottomia ja heidän mielestä kukaan ei voi auttaa eikä heillä ole tulevaisuutta. Oli tärkeää, että haastattelijan ja haastateltavien välille syntyi luottamus ja haastateltavien oli helppo ilmaista itseään äidinkielellään. Haastattelijalle kurdien kulttuuri ja arvot ovat hyvin tuttuja, joten haastateltavien oli helppo avautua, myös kipeistä asioista

Monet naiset pelkäävät miestä ja sukulaisia, koska perheen salaisista asioista ei puhuta ulkopuolisille. Kaikilla haastateltavilla oli erilainen tarina, mutta väkivalta aiheuttaa kaikille naisille samanlaisia oireita ja samalla tavalla pelkoa ja häpeää. Tekijän kulttuurin arvot, normit ja asenteet tuovat tekijälle rohkeutta ja oikeutta. Mutta uhrin kannalta kulttuurin arvot, normit ja asenteet ohjaavat hyväksymään väkivallan ja tukevat uhriutumista. Tekijän jatkuva uhrin alistaminen saa uhrin uskomaan, ettei elämässä ole muita vaihtoehtoja. Tällöin uhrilla ei ole voimavaroja hakea apua. Väkivaltaisesta parisuhteesta irrottautuminen ja traumaista paraneminen on pitkä prosessi.

Työn valmistumisen myötä olen saanut valmiuksia ja voimaa kohdata ja auttaa pari- ja lähisuhdeväkivallasta kärsiviä naisia. Toivon, että työni tavoittaisi myös muut sosiaali- ja terveysalalla toimivat ja alalle opiskelevat henkilöt.

Sen lisäksi toivon sitä, että työni tavoittaisi ensi- ja turvakoti, kriisikeskus, rikosuhripäivitys ja poliisi. Pari- ja lähisuhdeväkivalta on yhteiskunnallisesti vakava asia, joka aiheuttaa paljon inhimillistä kärsimystä. On tarpeen tutkia kuinka sitä

voidaan ennalta ehkäistä ja kuinka väkivaltaa kokeneita voidaan tukea ja kuntouttaa. Jatkossa olisi mielenkiintoista tutkia kunniaväkivaltaa, sillä sen juuret ovat Lähi-idässä. Tutkimuksessani kävi ilmi, ettei viranomaisilla ole tietoa kunniaväkivallasta eivätkä he tunnista sitä.

Minua kiinnosti tutkia omasta kulttuuristani tulevien naisten Suomessa kohtaamia haasteita, sillä olen lähipiirissäni huomannut, että heillä on usein vakavia ongelmia parisuhteessaan. Opiskelen sosionomiksi ja haluan löytää keinoja auttaa heitä ja ennaltaehkäistä naisten kokemaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa.

Eskola & Suorannan (2008) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkija on keskeinen tutkimusväline. Tutkimuskohteeksi valitun ryhmän kulttuuri ja äidinkieli oli tässä tutkimuksessa opinnäytetyön tekijälle hyvin tuttu. Haastatellut kymmenen Suomessa asuvaa Turkin kurdinaista valittiin sattumanvaraisesti ja he voisivat olla ketä tahansa ryhmänsä edustajia. Tässä ryhmässä kaikki eivät itse olleet kokeneet pari- ja lähisuhdeväkivaltaa, mutta he olivat tunnistaneet tämän ilmiön kotimaassaan ja Suomessa.

Teorian pohjalta muodostettiin tutkimuskysymykset, joihin saatiin vastaukset tutkimuksessa. Näin ollen tutkimus on validi. Haastatteluissa käytettiin puolistrukturoitua lomaketta, ja jokaisen kysymyksen jälkeen kirjoitettiin huolellisesti vastaukset muistiin. Haastattelut tehtiin turkin ja kurdin kielellä, joita molempia opinnäytetyön tekijä puhuu sujuvasti. Kaikki muistiinpanot kirjoitettiin turkin kielellä. Vastaukset käsiteltiin sisällönanalyysimenetelmällä ja analysoitiin sekä eriteltiin kaikki vastaukset huolellisesti ja pyrkien luotettavuuteen.

Tutkimuksen eettisyys pyrittiin huomioimaan kuvaamalla haastattelutilanteet ja lainauksia aineistosta käytettiin tulosten raportoinnissa. Kohderyhmän anonymiteetin säilyttäminen oli erittäin tärkeää, sillä tutkimusaihe on hyvin arkaluontoinen. Kohderyhmä oli vapaaehtoisesti ja innostuneena mukana, mutta he pitivät erittäin tärkeänä, ettei heidän henkilöllisyyttään paljastettaisi.

LÄHTEET

Ala rasi. Blogi politiikasta ja ihmisoikeuksista Lähi-idässä ja Turkissa. Julkaistu maaliskuu 9, 2013. Viitattu 4.12.2015.

<https://alarasi.wordpress.com/page/4/>

Ala- Lipasti, R. & Bauters, A (toim.). 2009. Kunniaväkivalta. Oy Arkmedia Ab. Vaasa.

Council of Europe. 2016. Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence. About the Convention. Viitattu 18.9.2016.
<http://www.coe.int/fi/web/istanbul-convention/about-the-convention>

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna. Ruohonen, M. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. S, 9-16.

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Karisto Oy:n kirjapaino, Hämeenlinna. Niemi – Kiesiläinen, J & Kainulainen, H. Perheväkivalta ja lainsäädäntö. S, 115–135.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Painettu Gummerus Kirjapaino Oy:ssä.

Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri (toim.), A. 2011. Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liitto. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna. Marttala, S. Parisuhdeväkivallan monet muodot. S, 37- 50.

Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri (toim.), A. 2011. Veitsen terällä. Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Ensi- ja turvakotien liitto. Kariston kirjapaino Oy, Hämeenlinna. Kanervo, M., Nurmi, R. & Gerbert, N. Maahanmuuttajanaisen auttaminen. S, 173–194

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15–16. uud. painos. Helsinki. Tammi.

Husseini, R., 2014. Murha kunnian varjolla. Nomerta Kustannus Oy. Turku.

Härkönen, K.2004. Kunniallisen naisen taakka. Raportti seksuaalisesta väkivallasta Turkissa. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu

21. yuzyilda Kadin Özgurluk manifestosu: Helmikuu 2003. Wesanen Jina Serbi-lind 17. L22.7.2011/922.

Karhuvaara, M., Kaitue, S. & Ruuhiltahti, S. 2013. Lähisuhdeväkivallan kartoittaminen ja siihen puuttuminen lastenvalvojan työssä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Kauranen, I., Mustakallio, M. & Palmgren, V. 2006. Tutkimusraportin kirjoittamisen opas opinnäytetyön tekijöille. Espoo. Teknillinen korkeakoulu.

Kadının insan hakları yeni çözümler derneği. Evlilik İçı veya Evlilik Dışı – Her Türü Tecavüz Suçtur! 2016. Viitattu 9.8.2016.

<http://www.kadinininsanhaklari.org/kadinin-insan-haklari/yasalardaki-haklarimiz/siddet-goren-kadin-ne-yapabilir/evlilik-ici-veya-evlilik-disi-her-turlu-tecavuz-suctur/>

Kervinen, H. & Hintikka, S. 2015. Välittäminen kannattaa! Seksuaaliväkivaltatyön toimivat käytännöt. VÄLITÄ!- seksuaaliväkivaltatyön verkostohanke. Vies-tipaino Oy, Tampere.

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö.

Koivunen, K. 2006. Sankarimatkailijan. Kaakkois- Turkki. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Koivunen, K., 2001. Teetä kurdistanissa. Hakapaino oy, Helsinki.

Kyllönen-Saarnio, E & Nurmi, R. 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Sosiaali- ja terveysministeriö, työministeriö. Monika- Naiset liitto Ry. Yliopistopaino Helsinki. Viitattu 7.8.2016.

<http://www.evaw-global-database.unwomen.org/~media/files/un%20women/vaw/full%20text/europe/finland%20-%20handbook%20for%20victim%20help%20in%20social%20welfare%20and%20health%20care%20-%20fin/finland%20-%20handbook%20for%20victim%20help%20in%20social%20welfare%20and%20health%20care%20fin.pdf>

L11.6.1999/731. Suomen perustuslaki. Säädos tietopankki Finlexin sivulla. Viitattu 17.6.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

L19.12.1889/39. Rikoslaki. Säädos tietopankki Finlexin sivulla. Viitattu 17.6.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L21>

L509/2014. Rikoslaki. Seksuaalirikoksista. Säädos tietopankki Finlexin sivulla. Viitattu 17.7.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140509>

L1354/2014. Laki valtion varoista maksettavasta korvauksesta turvakotipalvelun tuottajalle. Säädos tietopankki Finlexin sivulla. Viitattu 29.10.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141354>

Lehtonen, A. & Perttu, S. 1999. Naisiin kohdistuva väkivalta. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Lindén, M. 2016. Vaasan ensi- ja turvakodin johtaja. Haastattelu 31.8.2016.

Poliisi 2. 2016. Poliisi. Pohjanmaan Poliisilaitos. Haastattelu 2.10.2016.

Mieli suomen mielenterveysseura. 2016. Traumaattinen kriisi. Viitattu 20.8.2016.

<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeatel%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/kriisit/traumaattinen-kriisi>

Masennusinfo. 2016. Traumaperäinen stressihäiriö. Viitattu 29.8.2016.

<http://masennusinfo.fi/ahdistuneisuushairiot/traumaperainen-stressihaeirioe-on-usein-uhkaavan-tilanteen-seuraus>

Poliisi1. 2016. Poliisi. Pohjanmaan poliisilaitos. Haastattelu 30.9.2016

Peda.net. 2002–2003. Historian tuotoksia. Kurdi taustaa. Verkkolehtien etusivu. Jämsän lukio. Viitattu.18.8.2016.

http://www.peda.net/verkkolehti/jamsa/lukio/maailmanhistoria?m=content&a_id=34

Poliisi.fi. 2016. Lähestymiskielto. Poliisin verkkosivut. Viitattu 29.8.2016.

<https://www.poliisi.fi/rikokset/lahestymiskielto>

Rautava, M & Perttu, S. 2002. Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Kä-sikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Erikoispaino Oy. Helsinki. Perttu, S. Mitä on naisiin kohdistuva väkivalta? S.17–49.

Rautava, M & Perttu, S. 2002. Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Kä-sikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Erikoispaino Oy. Helsinki. Nousiainen, V & Perttu, S. Väkivallan traumaattiset vaikutukset. S. 50–81.

Rautava, M & Perttu, S. 2002. Naisiin kohdistuva pari- ja lähisuhdeväkivalta. Kä-sikirja perus- ja täydennyskoulutukseen. Erikoispaino Oy. Helsinki. Kehrävuori, K & Kjällman, P. Uhrin tukeminen rikosprosessissa. S.103–111.

Rationalist international. Uutiskooste. Julkaistu 10/03/2010)Turkki: Elävältä hau-dattu perheen kunnian takia. Käännös: Timo O. Karjalainen. Viitattu. 10.9.2016.

http://www.rationalistinternational.net/archive/fi/rationalisti_2010/20100310.html#2

Siukola, R. 2014. Miten puutun lähisuhde väkivaltaan? Esimerkkinä päihde- ja mielenterveystyö. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print – Suomen Yli-opistopaino Oy. Tampere.

Sosiaalinen väkivalta. Pääkaupungin turvakoti ry. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta-työn ytimessä vaikuttava kansalaisjärjestö. Viitattu 20.8.2016.
<http://paakaupunginturvakoti.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta/sosiaalinen-vakivalta/>

Sookhdeo, R. 2012. Askel varjoihin. Miksi naiset kääntyvät islamiin? Bookwell Oy Jyväskylä.

Schulman, G., Suomen lääkirilehti. 2004. Väkivalta ja sietämättömien tunteiden kierrätys. Viitattu 18.8.2016. S.149.
<http://www.perhejaverkostokeskus.fi/tiedostot/20/Schulman%20-%20Vakivalta%20ja%20sietamattomien.pdf>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2009. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisuja. Tampere. Viitattu 20.10.2016.
http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/motv_pdf/KvaliMOTV.pdf

Tiainen, I. 2008. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Mikkeli. Viitattu. 19.8.2016.

<http://docplayer.fi/5638319-Kurdit-keita-he-ovat.html>

Toivonen, H. 2016. Oma valtio Kurdikansalle? Puheenaihe. Seura 09/2016 | 3.3.2016. Viitattu 17.8.2016.

<http://seura.fi/puheenaihe/ajankohtaista/kurdistan-haaveena-sorto-on-ruokkinut-kurdikansan-sisukkuutta/>

Tukinainen.fi. Seksuaalirikoksia. Julkaistu 2016. Viitattu. 30.7.2016.
<https://www.tukinainen.fi/seksuaalirikokset>

Ulkoministeriö.2015. Suomi hyväksyi naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskevan sopimuksen. Julkaistu Tiedote 105/201517.4.2015. Viitattu 18.9.2016

<http://www.ulkoministerio.fi/public/default.aspx?contentid=325100&nodeid=15146&contentlan=1&culture=fi-FI>

Vaestoliitto. fi. Seksuaalinen väkivalta. Julkaistu 2016. Viitattu 17.7.2016.
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/seksuaalinen-vakivalta/

Yildiz, K. 2006. Turkki, Kurdit ja EU. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu. Helsinki.

Öcalan, A. 2007. Birey ve toplum. Sosyal bilimler akademisi.Mezopotamien Verlag und Vertrieb GmbH. Gladbacher str. 407 B. Herausgeber.

Haastattelukysymykset

Naisten haastattelukysymykset

1. Millaista fyysistä, psyykkistä, seksuaalista, sosiaalista tai taloudellista väkivaltaa olet kokenut parisuhteessasi?
 - Jos vastaus on ”EI”
 - Jos lähipiirissä joku kokee väkivaltaa, niin mitä neuvoja annat, miten ohjaat?
 - Millä keinolla voidaan ennaltaehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa Suomessa?
2. Jos olet kokenut väkivaltaa, keneltä tai mistä olet saanut apua?
3. Millaista apua olet saanut?
4. Mitä hyötyä avusta mahdollisesti oli?
5. Millaista apua olisit itse toivonut saavasi? (Vaasan ensi ja turvakoti kiinnosta)
6. Uskallatko pyytää apua poliisilta?

Turvakodin johtajan haastattelukysymykset

1. Miten mielestäsi voidaan ennalta ehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa?
2. Onko mielestäsi suomen turvakotijärjestelmä riittävän hyvä?
3. Kun haastattelin kurdinaisia, he sanoivat, että turvakoti on hyvä mutta ei vastaa meidän tarpeita. Mitä ajattelet?
4. Mikä on turvakodin rooli väkivaltaa ehkäisevässä työssä?

5. Onko Suomen lainsäädäntö riittävän hyvä ehkäisemään pari- ja lähisuhdeväkivaltaa?
6. Noudattaako Suomi kansainvälisesti hyväksyttyä Istanbulin sopimusta?

Poliisien haastattelukysymykset

1. Miten mielestäsi voidaan ennalta ehkäistä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa?
2. Onko Suomen lainsäädäntö riittävän hyvä ehkäisemään pari- ja lähisuhdeväkivallan?
3. Miksi maahanmuuttaja naiset eivät halua apua poliisilta?

Haastattelin Turkin kurdinaisia. Heidän mielestä poliisi ei auta tarpeeksi. Siksi he eivät halua, että poliisi hoitaa heidän asioita. Naiset eivät luota poliisiin. Heidän mielestä poliisi vain kirjoittaa rikosilmoituksen, sitten asia on loppu. He antavat vain rikosuhripäivystyksen ja turvakodin puhelinnumeron. Mitä mieltä te olette?